

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

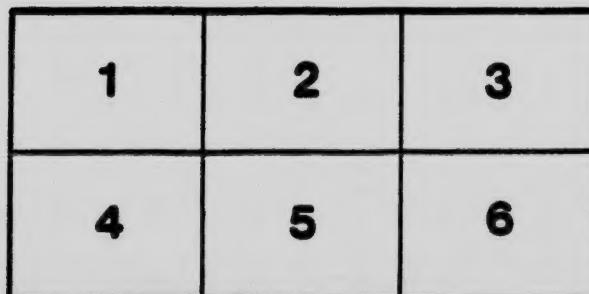
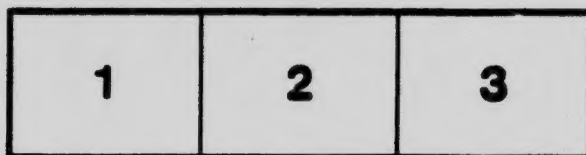
National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol $\longrightarrow$ (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

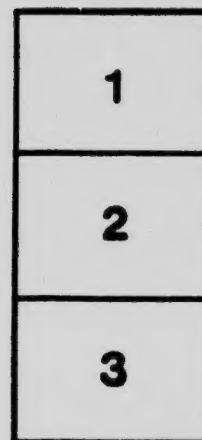
Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole $\longrightarrow$ signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

KALLE RISSANEN
TYHJÄT MYLLYT

L.p.

KALLE RISSANEN

TYHJÄT MYLLYT

SATIIREJA JA NOVELLEJA

TYÖKANSAN K.-YHTIÖN KUSTANTAMA.

PH385

R57

T94

1913

C.3

PORT ARTHUR, ONT., CAN.

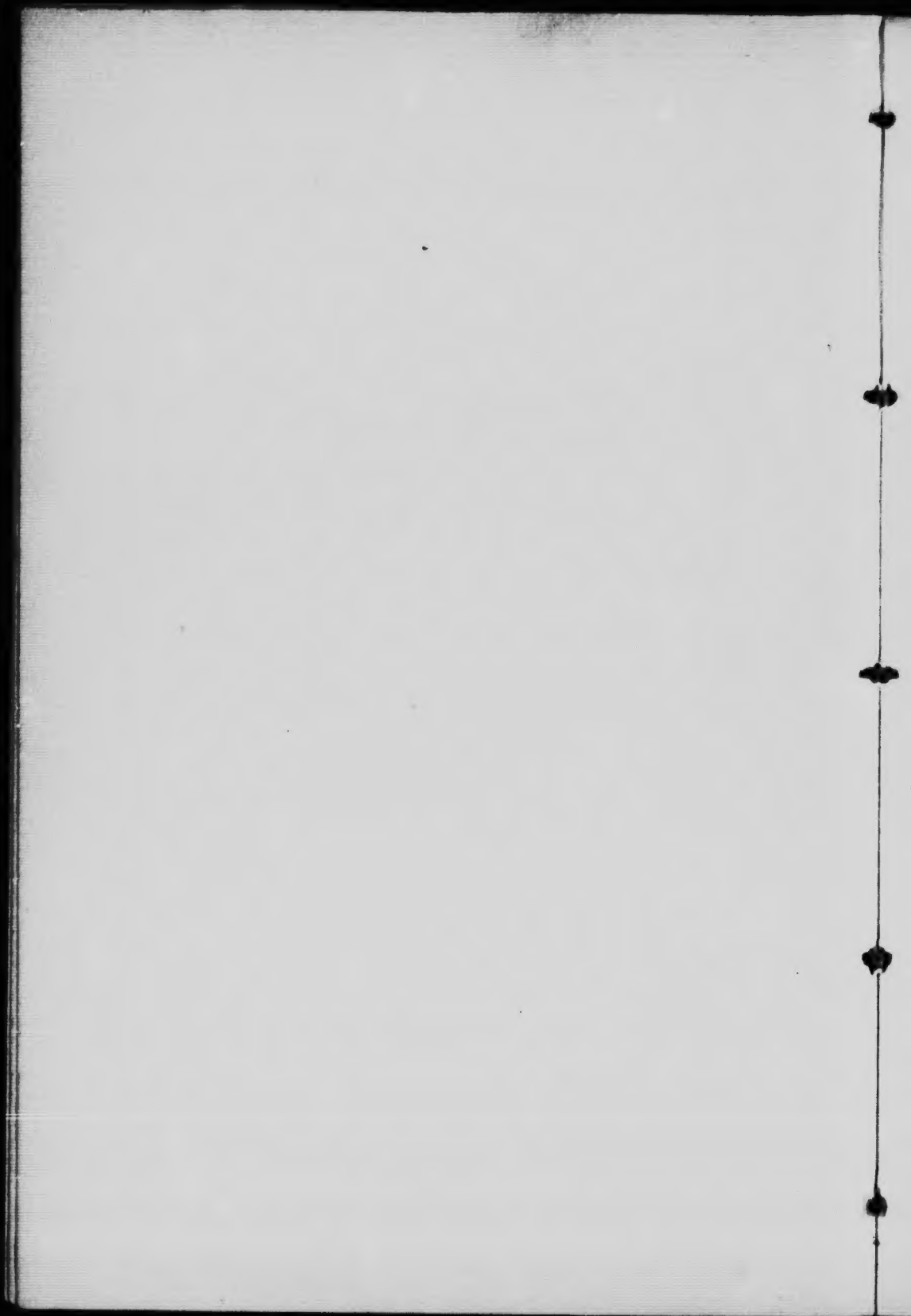
Työkansan Kustannusyhdistön kirjapainossa, 1913.

09501079

SISÄLTÖ :

**HÖYHENSARJA
TYHJÄT MYLLYT
"GRAND CIRCUS DU NORD"
KADONNEET METSÄT
POLITIHKOKSI!
SURUMARSSI
IKUINEN NAISELLISUUS
NAAMIAISET
SINFONIA
PAKARISET
OSAKEYHTIÖN IHMINEN
SANOMALEHTI
OTTO LEPAA
PALVELIJATAR
VIIMEINEN KEISARI**

HÖYHENSARJA.

Asun ystäväni kera kurjassa huoneessa, ja me olemme ylimalkaan niin onnellisia kuin sellaiset ihmiset saattavat olla, joilla ei ole muita intohimoja kuin olla olemassa.

Ystäväni on pianisti ja säveltäjä (hän säveltelee tilauksesta vaikka mitä) ja minä veistelen marmorisia ja kipsisiä ihmisiä ja tilauksesta vaikka valtioneuvoksia ja senaattoreja.

Meidän atelierimme tuoksuu kuin mätä juusto meidän mielestämme tulee taiteilijan asua huoneessa, jolla on joitain samallaisia ominaisuuksia kuin yhteiskunnallakin. Huoneen nurkassa on piano, joka ei ikinä ole ollut vireissä, (ystäväni sävellyksiä arvostelevat maaseutulehdet originelleiksi) ja kipsipölyn ja- soran joukosta pistäytyy esiin Eljas Lönnrotin jumalallinen kalju, jota myöten Sammatin köyhät torakat surren luistelivat. Keskellä huo-

netta on surullisen autio ruokapöytä, johon sanoin, kuvin ja sävellyksin on kuvattu sanat: syöminen on turhaa komeutta....

Joskus tulee rahapula sietämättömäksi, ja silloin me lähdemme maaseudulle antamaan lausuntoiltoja sekä konsertteja.

Jos sekään ei vetele, annamme paininäytöksen höyhensarjassa, ja se menee kansaan kuin tali....

Ystäväni muistuttaa Darwinin kuuluisaa "puuttuvaa rengasta." Hän on pieni kuin orangutangi ja matalaotsainen, ja hänellä on pukin sääret. Mutta hän on viisas mies ja naisia hän houkuttelee syntiin sen kuin ehtii. Pianon ääressä hän näyttää nerokkaalta, mutta näkisittepäs hänen siltansa höyhensarjassa....

Eräänä nälkäisenä hetkenä kehittyi hänen luontainen törkeytensä niin pitkälle, että hän pyytää senaatilta valtioapua ulkomaista opintomatkaa varten.

Silloin joutuu hän ensi kerran eläissään tekemisiin raskaan sarjan kanssa. Se on senaatin vahtimestari, joka tuota pikaa on työntänyt hänet ovesta ulos, huolimatta hänen nelsoneistaan.

Silloin päästää hän suustaan Suomen kansan menevän opuksen n:o 1, joka alkaa ja päättyy sanalla perkele.

Se tehoo vahtimestariin ja pyyntö valtioavusta kehittyi oikealle tolalle.

Esittelijäsihtteri — sievä ja harjattu mies — katsoo pitkään ja kysyy sitten :

— Mikä te olette.

— En minä ole oikeastaan mikään, sillä minä soitan pianoa ja säveltelen, sitäpaitsi (uhkaavasti) voitan aina höyhensarjassa.

Ja kunnioituksesta tutisten tekee sihtteri loistavan sillan.

Anomus on siis otettu vastaan.

Me kiristämme nälkävyötä ja odotamme.

Ei kuulu vaan mitään koko apurahasta.

Tulee joulu. Rahaa ei ole.

Silloin ottaa hän veistelemäni Eljas Lönnrotin kainaloonsa, menee halliin ja vaihtaa Kalevalan kuulun kerääjän paistettuun porsaaseen. . . .

Ja minulle kun tarjosi "Suomalainen Nuija" siitä kolmesataa markkaa, ehdolla, että olisin liittynyt nuijaan jäseneksi. . . .

Me ristimme vatsamme ja porsas katoaa vähitellen. Sitten menemme katuja kiertelemään. Ihmiset kävelevät edestakasin ja tuhlaavat rahaa. Kullakin on porsas kainalossaan, toisilla vasikka tai naudanpuolikas, riippuen luonteesta. Työmiehillä on ainoastaan riisiryynipussi.

Suomen kansa ristii vatsansa ja alkaa porsastella.

Porsas, jonka Eljas Lönnrotin hinnalla

ostimme, kiertelee mukavasti vatsassa, vaa-
tien seurakseen olutta.

Koputamme "Prinsessaan," mutta nuol-
tu loikkari on ilittävä ja sanoo, että nyt on
jouluaatto.

Aikovatkohan ne pirut tappaa meidät
janoon!

Menemme Kellariin. Loikkari luulee
meitä englantilaisiksi, koska meillä on hä-
peämättömän näköinen naama, ja sanoo
pitkään:

— Nyt on jouluaatto.

Ja sulkee oven aistikkaalla liikkeellä.

Ystäväni päästää kärkevän huomautuk-
sen vahtimestareista yleensä.

Vihdoin menemme erääseen kahvilaan.

Näin kuluu joulu.

Tapanina alamme järjestellä konsertti-
matkaa maaseudulle.

Minä luulen, että taas teemme painimat-
kan höyhensarjassa....

Me siirrämme matkaamme päivä päi-
vältä, odottaen, että senaatti antaisi pian
matkarahoja. Kunnes viimein lähdemme.

— — — — —
Johan minä sen arvaan

Konsertti täytyi peruuttaa. Sen sijaan
täytyy antaa paininäytös höyhensarjassa.

Huom.! Paikkakunnan nuoria miehiä
kehoitetaan kilpailemaan. Ensimmäinen pal-
kinto 25 mk.

Asumme kievarissa. Kunnan esimies käy luonamme kunniatervehdyksellä. Kansakoulussa on lupaa....

— Kun ei vaan "Suomalaisen Nuijan" täkäläisen osaston mieskööri tulisi laulamaan meille, toivoo ystäväni. Hänen musiikkiselunsa kärsii kamalasti. Parempaa todistetta hänen epäamättömistä lahjoistaan ei ole kuin se, että hän pelkää Nuijan mieskööriin laulua....

Vihdoin tulee ilta. Alamme sonnustautua kunnantalolle, joka on meille luovutettu.

Tilaamamme harmonikansoittaja on jo saapunut. Hän istahtaa rahille ja vetää haikean marssin. Se mies ymmärtää musiikkia....

Mutta väkeä ei saavu. Lähden tiedustamaan syytä.

Miessakki seisoo ja nojailee aitaan.

— Kuka sitä aina viitsii katsella höyhen-sarjan painia, tuumii muuan.

Ja kun näytäntö alkaa, on tuskin puolta huonetta väkeä. On sekin sentään parempi kuin vallan ilman!

Painin loputtua ilmoitan minä komeasti, että sopisi siten yleisön yrittää Ja mitä tapahtuukaan! Muuan pitkä, nälkäinen jätkä ilmoittautuu!

Nyt olemme hukassa....

Keksin viimein keinon. Selitin yleisölle,

että tuo mies ei kuulu höyhensarjaan, sillä hän painaa vähintään sata kiloa. Mutta kunnantalolla on suuri viljavaaka. Mies punnitaan. Hän painaa ainoastaan neljäkymmentäviisi kiloa....

Jumalat....

Ei koskaan ole kenkään halunnut kanssamme painia. Mutta miehen silmät kiiltävät ahneudesta, sillä kaksikymmentäviisi markkaa on rahaa.

— Mitä me nyt teemme, kysäsen minä ystävältäni.

— Se piru vei meiltä rahat, vastaa hän.

Yleisö viheltää Mies on riisunut takin yltään ja odottaa. Kunnan esimies ja Nuijan puheenjohtaja ovat palkintotuomareina.

Viimein astuu ystäväni esille ja paini alkaa. Hanurinsoittaja ymmärtää tehtävänsä ja soittaa kauhean valssin.

Ystäväni ottelee kuin vimmatu. Se merkitsee meille rahaa. Jätkä yrittää myöskin, sillä se merkitsee hänelle matkarahoja.

Viimein pääsee jätkä voitolle....

Yleisön riemulla ei ole rajoja....

Me pötkimme pois häntä koipien välissä.

Me huomaamme, että tästä lähtien ei enää painikaan vetele. Raskaassa sarjassa emme uskalla yrittää, sillä silloin voisimme

saada koko pitäjän kimppuumme. Pitäisi
lihoa....

Höyhensarjaa ei taas kukaan kunnioi-
ta....

Eikä senaatti ole vieläkään päättänyt
mitään apurahoista.

— — —

Niin kuluu vuosi, kaksikin.

Me näemme nälkää kuin joulua ---

Ystäväni säveltelee opuksia, operetteja,
oopperoita.

Hän on nero — jotkut harvat sen huo-
maavat.

Mutta senaatti ei vieläkään ole vastaus-
ta antanut.

Hän istuu yöt, päivät pianon ääressä ja
mietti, kuvittelee, löytää ja kadottaa.

Hän laihtuu luurangoksi. Sormet ovat
pitkät ja laihat kuin pajupuikot.

Yritän lohduttaa häntä ja sanon:

— Sinä et kohta kelpaa edes höyhensar-
jaan....

Hän ei kuule. Joka aamu vilkasee hän
sanomalehdet — näen, kuinka hän ahmii
senaatin uutiset....

Sen jälkeen menee hän pianon luo ja is-
tuu siinä, katse tuijottaen johonkin toiseen
valtakuntaan, jossa hallitaan varmojen pe-
rustuslakien mukaan.

— — —

Kuluu kymmenen, kaksikymmentä vuotta....

Joka aamu te näette vapisevan, aivan valkeaksi vaalenneen miehen ostavan lehden, avaavan sen, lukevan senaatin uutiset ja menevän kotiinsa, josta kohta kuuluu soitto epätoivoista....

Hän ei ole vielä menettänyt toivoaan ...

Hänen katsantokantansa on muuttunut — hän on nyt kääntynyt kansan puoleen, saanut ymmärrystä, mutta ei rahaa. Häntä on mahdollisesti ainoastaan se lämmittänyt, että on saanut olla sellaisten kera tekemisissä, jotka ovat kärsineet yhtä paljo kuin hänkin.

Hän on hiljainen, vanha, valkohapsinen vanhus miehuutensa parhaassa iässä.

**Hän odottelee, odottelee ja luo tuskis-
saan kuolematonta työtä.**

— — —

Saapuupa aika, jolloin hän lähtee viimeisellä matkalleen.

Eräänä aamuna, toukokuun hymyillessä, tulee luoksemme suuri vieras. Hän istuu peräpenkille, ja me ainoastaan aavistamme hänen läsnäolonsa.

Ystäväni istuu pianon luona, hapuilevissa käsissään oman hautausmarssin nuotit.

— Katso — täällä kerran tämän aamun sanomalehdet, pyytää hän.

Katson senaatin uutiset.

Vihdoinkin senaatin uutisten joukossa on tieto, että ystävälleni on myönnetty matkarahoja ulkomaista opintomatkaa varten....

— Liian myöhään, hymähtää hän, — tällä matkallani en tarvitse matkarahojakaan....

Peräpenkin vieras lähestyy ja painaa kuolemansinetin taiturin otsalle.

Hän joutuu häviölle höyhensarjassa....

— — —

He hautaavat hänet ja huomaavat, että hän oli nero. Nyt vasta....

Olen veistänyt hänen kuvansa ja se tuijottaa kauvas johonkin tuntemattomaan valtakuntaan, jossa hallitaan varmojen perustuslakien mukaan....

Pian tulen taas luoksesi asumaan, ystävä....

Sillä alkavatpa jo hapseni vaaleta ja minä joudun aina häviölle höyhensarjassa...

TYHJÄT MYLLYT.

Tapasin viime torstaina niin pirun tuhman miehen, että tuli paha olla.

Näin neljänä yönä perätysten unta hänestä, ja sitten minä pistin kielen ulos suustani ja yritin unohtaa hänet.

En voi.

Näen hänet valveilla ja unissa, valveilla varsinkin näen tuhman miehen. Hänen kasvonsa ovat kauniit ja hän rykii hienosti nenäliinaan, eikä syle maahan varpaitensa väliin.

Hänen nenänsä typerästä leveydestä näen, että hän on siveä; hän ei ole koskaan rakastunut porttoon, kuten minä teen harva se päi rä, — hänen siveydessään on jotain liikuttavaa ja ärsyttävää.

Siveys on pirullinen — toisista se tekee hulluja ja toisille se kasvattaa pitkät korvat, ellei asianlaita ole niin jo entuudestaan.

Vappuna minä muutan Lina maalle asumaan, hiljaiseen korpeen, tyhjän myllyn viereen, ja harakat iloitsevat ikävästä seurasta.

Ja minä laulelen ja näen nälkää, sillä minä olen köyhä piru.

Eräänä päivänä kun minä kävelen myllylle, tulee metsätiellä vastaan tuhma mies, ja minun tulee paha olla. Hän tervehtii minua ja puhuu minulle luonnon kauneudesta ja idealismista, sillä hän on hirveän tuhma mies, — eikä hän anna minun olla rauhassa.

— Ystäväni, sanon minä hänelle — minä kyllä tiedän että te olette tuhma ja että teillä on pehmeät aivot, mutta niin tuhma ette kai ole, että luulisitte minun pitävän teistä, vaikka teillä on pehmeät aivot.

Hän ei sylje suuhuni eikä lyö minua nyrkillään, vaan kääntää siveellisesti selkänsä ja on olevinaan loukkaantunut. Hän on ammatiltaan pappi, sen minä näen hänen lipereistään. Ja minä koitan olla muistamatta häntä. Harakka nauraa tyhjän myllyn räystäällä — se roisto osaa nauttia elämästä.

Nousen tapuliin ja alan uneksia, sillä se on ammattini.

Huomaan olevani suuri herra, jolla on rahaa ja rasvaa, sitten havaitsen olevani

pappi, joka suutelen sunnuntaiaamuna pulloa, evankeliumia ja navettapiikaa.

Minua alkaa suloisesti raukaista ja minä tunnen kuinka henki irtautuu ruumiista ja minä kuolen.

Ruumiini viedään maan happoja lisäämään ja henki ontuu manalaan.

Pappi oli kuollut kai samana päivänä, koska tapasimme toisemme tiellä helvettiin, häntä koipien välissä.

— Helvettiinkös herra pastoria viedään, riemastuin minä.

— Taivaaseen minä menen, vastasi hän pyhästi kauhuissaan.

— Ystäväni, sanoin minä — kai te tunnette jutun, että helvetin peräseinä on rakennettu papeista.

— Mutta minä olenkin todellinen pappi, minä.

— Aijai pastoria kun on leikkisä.

Sitten poikkesimme n. k. kapealle tielle.

Kun me tulimme perille, koputin minä ovelle arkana kuten ainakin maineeton matkustaja. Pietari itse avasi oven ja sanoi:

— Pastorin minä kyllä tunnen, mutta kukas tämä toinen on??

— Suomalainen kirjailija, vastasin minä.

— Minä en ymmärrä miksi kirjailija tänne pyrkii; kirjailijat eivät pääse taivaa-

seen. Luulen kumminkin, että ette tiennyt sitä, sillä suomalaiset kirjailijat eivät tiedä mitään, mutta sitä en voi käsittää, miksi pastorikin pyrkii tänne!

— Mitä?

— Sehän on vallan säädytöntä, että pastori ammattimiehenä ei tiedä, että hän kuuluu....

— Helvetiinkö! pääsi pastorilta, mutta ovi napattiin kiinni ja me jäimme ulkopuolelle. Rakas pastori, joka ei ollut täydentänyt kasvatustaan kadulla, alkoi ääneen kollottaa. Lohdutin:

— Mitäs suotta, herra pastori. Voimmehan mennä leveätä tietä. Pastori on hyvä ja kulkee edellä, sillä pastorihan tuntee parhaiten tien helvetiin.

Niin vaelsimme edelleen. Tulimme niiden kuuluisain uunien luo ja hiki valui virtanaan pastorin korvista.

Isäntä itse tuli meitä vastaanottamaan. Hän oli nuori, pulska mies ja oli jokseenkin samanlainen, millaiseksi pastori sunnuntaisin tapasi hänet saarnoissaan kuvata. Hän kätteli pastoria kuin vanhaa tuttavaa ja huusi liikutettuna:

— Eipä osannut arvata, miten mieluisa vieras tulee! Hra pastori! Tuhannes-ti tervetullut! Minä toimitan teille oikein lämpimän vastaanoton! Rakas pastori — pääsette arkkipiispan viereen!

— Täytyykö minun jäädä tänne, huusi pastori kauhistuneena. — Enkö minä ole ansainnut taivasta!

— Rakas pastori, älkää olko tunteellinen. Kas tässä. Ehkä herra pastori on hyvä ja kurkistaa tästä reijästä.

Emäpiru avasi erään luukun ja pastori pisti päänsä sisälle. Mutta sininen liekki poltti hiukset ja kärvensi naaman, niin että savu pöllysi, ja koko helvetti hajahti paisetulle lampaanpäälle.

Silloin käännyn minä isännän puoleen ja kysyin:

— Ehkä minä saan tehdä pastorille seura?

— Mikäs mies te olette?

— Minä kirjottelin huonoja novelleja ja olin sitäpaitsi materialisti ja taistelin kaikkea vastaan.

— Ei tänne sellaiset kelpaa.

— Minne minä sitten menen?

— Voittehan perustaa uuden yhteiskunnan. All right!

Niin sanoen jätti hän minut ja otti pastoria kainalosta.

Minä huusin pastoria ja huomasin sitten, että hän oli tyhjän myllyn ylisillä ja pikkulinnut lauloivat sen kuin taisivat ja metsä huokui pihkaa.

Hra pastori seiso vieressäni.

— Herra pastori, huusin minä,, — näin

juuri unta, että te olitte kuollut ja mennyt helvettiin!

Hän katseli minua tyhmästi. Eikä sylkenyt korvaani eikä lyönyt nyrkillään. Nosti hattuaan ja lähti pois.

— — —

Viisaudessa on jotain irstasta ja tuhmuudessa jotain liikuttavaa. Hra pastorissa on jotain liikuttavaa. Hän on kuin tyhjä mylly — hänen päänsä on kuin tyhjä mylly.

En pidä tyhjistä myllyistä. Rakkaan pastorin päässä on jo ammoiden kivet lakanneet joutamasta.

O, aus:

Autuaat ovat hengellisesti vaivaiset, sillä he saavat helvetin periä.

"GRAND CIRCUS DU NORD."

Nojailemme aitaan ja nieleksimme vet-
tä, jota elokuun tunteellisuus kihottaa
kurkkuumme.

Tuolla hedelmöi omenapuu, tuolla pu-
nottaa pihlajamarjan kylki, tuolla pesey-
tyy kurnuttava sammakko. Ja ylhäällä tui-
jottaa kuu, jota on solvattu niin monella
huonolla sonetilla ja mauttomalla runolla
ja vetisellä silmäyksellä

Avoimesta akkuna kuuluu, kuinka
mies puhuu naiselle rakkaudesta. He va-
kuuttavat olevansa onnellisia.

Joku soittaa hanuria lahdella ja tulli-
portilta kuuluu viisaan maalaisen rattaiden
kitka.

Rakas pastori on lukenut iltasiunauk-
sen ulkomuistista ja rakas pikkukaupunki
nukkuu, nähden säädyllyisiä unia. Kaikki
on hiljaista. Avoin akkuna suljetaan ja pa-
kina rakkaudesta ei enää kuulu. Hanuri

vaikenee ja viisas maalainen on päässyt ohi tulliportin.

Me olemme huolettomia, me kaksi, jotka valvomme yli kunniallisen makuuajan.

Meillä ei ole ruokaa. Meillä ei ole velvollisuuksia. Me olemme ainoastaan kunnianhimoisia. Ja niin me mietimme yöllä, miten saisimme ruokaa ja velvollisuuksia ja kunniaa.

— Mitä on kunnia? kysyy ystäväni ja jatkaa: kunnia on suurin määrä häpeämättömyyttä.

Se on filosofiaa ja hän sylkää vihasesti.

— Kunnia on pikkukaupunkilainen hyve, jatkaa hän mietteitään, — hyl hitto, sekin oli filosofiaa!

Ystäväni on ammatiltansa sanomalehdentoimittaja. Nykyään on hän tyhjäntoimittaja. Hän oli eräässä kansallisessa sanomalehdessä, mutta ajettiin kadulle, kun oli uskaltanut sanoa sen, mikä puolueelta oli jäänyt sanomatta.

Hän pitää itseään roistona, vaikka hän onkin ainoastaan hirtehin. Hän on rujo ja sulketunut luonne, jonka luulisi tehneen viisi miesmurhaa eläissään. Mutta toiselta puolen ei hänestä puutu neroa — hän on vaan joutunut ympäristöön, joka ei sovi hänelle. Hän uhkaa kaksitoista kertaa päivässä hirttää itsensä, ja kyllä hän sen teki-

sikin, ellei hirttäytyminen olisi niin mautonta.

Kuinka hän vihaakaan pikkukaupunkilaisia saatanoita....

Kerran hän rakastui kiertävän sirkuksen ratsastajattareen. Kun se saatiin lehden toimituksessa tietää, ei hän saanut pahaakaan rauhaa. Kansallismielisen sanomalehdentoimittaja ei saa rakastua sirkusneitoon, sanottiin hänelle. Mutta koko toimitushan on häneen rakastunut, vastasi hän.

Ja hän istui joka ilta sirkuksessa ihailmassa suloisen saksattaren ratsastusta. Nelly — se oli taiteilijanimi — hymyili hänelle yhtä makeasti kuin Saksan sisäpoliitikka hymyilee hirttoköydelle.

Illoin tapasi hän Nellyn teltan takana ja tirehtööri salli sen reklaamin vuoksi. Kunnes "Grand Circus du Nord" lähti, jättäen jälkeensä rakastuneen sanomalehtimiehen ja joukon sahajauhoja ja velkoja.

Silloin teki hän ensimmäisen suuren synnin: hän kirjoitti runon, jonka nimi oli: Vergiss mein nicht! Ällös unhoita minua!

Ja palasi työhönsä kahta törkeämpänä, pitäen itseään roistona. Kunnes ajettiin pois.

Kun muuan sanomalehdentoimittaja sattui samalla kertaa painamaan meidän

kummankin kirjoitukset paperikoriin, tuli meistä ystävät ja osatoverit.

Pikkukaupunki kutsuu meitä nälkäisiksi paholaisiksi ja siinä se on oikeassa. Pikkukaupunkilaiset ovat aina oikeassa.

Öljy lampustamme on loppunut. Meidän täytyy nukkua kunnialliseen aikaan tai valvoa kuuvalossa. Mutta me valvomme mieluummin kuuvalossa kuin olemme porvarillisesti kunniallisia ...

Ystäväni on alakuloinen.

Hän on ollut sellainen siitä lähtien kun ensikerran avasi Grand Circus du Nordin repaleisen teltanoven....

Poika parka! Kuinka helposti maalattu saksa ratsastikaan hänen sydämeensä! Ja sinne kun ei päässyt muuan tukkukauppiaan tytär, jota kaunisti isän rahat ja talot. Rakkaus ei kysy lupaa.... Ja kenties oli tukkukauppiaan tyttäreeseen tarttunut jotain isän lampaiden ja nautojen nahoista, joita tämä osti ja myi tutkuttain. Seura tekee kaltaisekseen....

Vihdoinkin aamun koittaessa menemme levolle.

Linnut heräävät, elokuu herää ja viisaat maalaiset tuovat viljakuormia kaupunkiin.

— Nelly, Nelly, sanoo hän unissaan

Hän on elämänsä onnellisimmat hetket viettänyt kuluneessa sirkusteltassa, huonon

orkesterin soittaessa ja laihojen tammojen
hirnuessa ruokaa.

Onni on näkymätöin....

— — —

En tiedä mitä hän mietti unissaan, mut-
ta tänä aamuna sanoi hän:

— Minä lähden matkalle.

Ja hän kokosi kaikki rippeet, mitä isän-
tä ja velkojat ovat jättäneet — tuossa sak-
set, joilla hän leikkasi pää-äänenkannatta-
jasta luita maaseuturakkinsa suuhun, —
tuossa kynä, joka ontuen palveli puolueen
asiaa, tuossa housut, tuossa postikorttikuva
ratsastavasta Nellystä....

Ajamme asemalle, jättäen ajurin mak-
samatta, sillä rahat ovat vähissä.

Hän hypähtää vaunuun, vilkasee vielä
kerran rakkaan pikkukaupungin puoleen
ja irvistää. Ja juna puhahtaa liikkeelle.
Hän heilauttaa lakkiaan minulle ja sanoo
jonkun törkeyden, peittääkseen liikutus-
taan.

Minun on niin ikävä häntä, ikävä....

Morjens ...

— — —

Suurin kirjaimin oli likaiselle kankaalle
töhritty sanat:

“GRAND CIRCUS DU NORD.”

Hän luki sanat sykkivin sydämin ja
vilkasi sitten ympärilleen. Hänen vieres-

sään seisoi kuluneen näköinen maankiertäjä, tirskauttaen sylkeä hammasraosta. Ju-
alan kiitos, että se oli ihminen eikä poro-
porvari. . . .

Hän siirti he lankkuaidan luo. Aitaan oli liimattu kauheita ja jännittäviä kuvia näytännöistä, joita tämä "maailman paras sirkus" toimeenpanee.

Siinä oli apina, joka pyöri palavassa renkaassa, koira, joka soitti urkuja, mies, joka nieli miekkoja ja palavia tappuroita. Ja alinna oli kuva aasista, joka taisi puhua.

— Se ei ole mitään merkillistä, tuumii hän. — Ainahan sellaisia tapaa.

Mutta ylinnä oli ratsastava neitonen, jonka sääret puristivat laihan rotutamman kupeita.

— Se on Nelly, puheli hän, — kuva tosin ei ole hänen näköisensä.

Näissä mietteissä tuli hän teltan ovelle ja jatkoi:

— Sarjasta puuttuu minun kuvani. Kuinka huonoja klovneja heillä onkaan. . . !

Hän menee sisälle ja on pian johtajan pakeilla. Tämä on viekas mies ja ymmärtää reklaamia.

— Mutta eihän teistä tule ilveilijää, sanoo hän.

— Sitten on piru, murahtaa hän, minä olen siksi monta vuotta ollut kansallisen puolueen sanomalehtimiehenä, että tiedän

mitä ilveily on. Ja kyllä selkäni on notkea....

— All right, tuumii tirehtööri, saako laittaa lehteen, että olette sanomalehtimies?

Hän myöntää. Hänen taitelijanimensä tulee olemaan Pelle Jöns....

Hän esiintyy omilla numeroilla ja saa toistaiseksi palkkaa ainoastaan mahansa mukaan.

Hänen nenäänsä isketään kittiä ja päähän tuputukka. Surkea suu, johon elämä on pannaanut surujen vaot ja joka on montako kättä kalkkia tyhjentänyt, maalataan tyhmään irvaan.

Niin on hän valmis herra Pelle Jöns, yleisön suosikki....

Nelly taputtaa käsiään. Tyttö rakastaa häntä, se on selvää. Ja Pelle Jöns rakastaa tyttöä Vergissmeinnicht!

Hän iskee töppösensä yhteen ja huutaa:

— Öö — — hohoo!

Yleisö pitää sellaisesta. Sitä varten pääsylippujen lunastetaan. Välillä pannaan suuri korva hänen kouraansa. Areena on usein liianossa kunnossa.

Pärviä kävelevät Pelle Jöns ja Nelly kaduilla ja ihmiset sanovat, että se on hauska pari. Ja pikkupojat julistavat hänen filosofiaansa:

— Öö — — hohoo!

— — —

Vuosia jälkeempäin, ajan kylväessä vaalenneita hiuksia ja kunnallisia kaljuja, saapui minulle aamupostissa kirje.

Minä tunnen Pelle Jönsin käsialan. Kuinka suuren ilon jumalat minulle valmistivatkaan!

Kirje kuului:

Tukholma, kesäkuun 24 p. v. 1912. "Grand Circus du Nordissa". (Huom.! Nimi on maalattu uudestaan!)

Morjens!

Minä näin sattumalta, että sinä olit kirjoittanut romaanin, ja kummakseni huomasiin siis, että sinä vielä olet olemassa. Sain vapaata aikaa sen verran, että kirjoitin sinulle.

Jumalauta, veli, minä olen onnellisin ilveilijä maailmassa! Tuossa ratsastaa Nelly — en vieläkään tunne hänen porvarillista nimeänsä! — ja kuinka ihanasti ratsastaakaan hän kautta riemuitsevan amfiteatterin. Kun hän tulee takaisin kukituna, suutelen minä häntä tallinoven takana!

Emme me ole naimisissa. Meillä on pieni poika — näkisitpäs hänet! Hän kieppuu jo pääläellaan melkein yhtä hyvin kuin minäkin! Minä annan hänelle klovnin kasvatuksen. Ja hän osaa jo huutaa:

**Öö — — hohoo! Silloin me nauramme
kuollaksemme!**

Sinä et tietysti voi tulla, sillä mies joka kirjoittaa romaaneja, ei koskaan voi hyvin. Tule tänne! Minä hankin sinulle paikan ylimääräisenä vahtimestarina! Voitahan sitten hommata itsellesi sievän ratsastajaneidon.

Minulla ei ole enää aikaa. Täytyy mennä huutamaan: Öö — — ohoo! — sillä yleisö pitää sellaisesta. Minä näyttäisin mielelläni sinulle sen omintakeisen tempun, jolla tervehdin yleisöä. Seison silloin päälaellani!

No niin: Öö — — hohoo!

Sinua rakastava

Pelle Jöns.

**— — —
Kuumeisen yön jälkeen menen asemalle.
Matkatavarani osoitetaan: Stockholm,
"Grand Circus du Nord".**

Vihdoinkin olen löytänyt itseni!

Ja pian näen onneni tyyssijan, jonka otikkoon on kultaisin kirjaimin maalattu sanat:

GRAND CIRCUS du NORD.

Elämähän on ilveilyä....

KADONNEET METSÄT.

Kävelen joskus metsätiellä ja tarkastelen, sillä tienvieressä saattaa tapahtua yhtä ja toista.

Joskus voi tavata odottamatontakin: papin, joka uskoo jumalaan ja maankiertäjän, jolla on n. k. puhdas omatunto. Joskus voi tavata porvarin, joka ei ole yhtynyt trustiin tai naisen, joka ei ole rakastunut.

Tienvieressä tapahtuu aina jotain. Ja ellei mitään tapahdu, voi kiinnittää sinikellon napinreikään ja syödä suolaruohoja. Ja sitten voi laulaa sievän laulun ja poimia mansikoita — elleivät ne kuulu kotimaiselle marjatrustille. Siten linnutkin tekevät.

Metsä soittaa paremmin kuin kotimainen orkesteri. Metsä on täynnä oravia, sillä täällä käy ainoastaan sunnuntaimetsäs-

täjiä, mutta lampaista ei ole, sillä täällä käy paljon sunnuntaimetsästäjiä.

Sunnuntaisin istuu metsässä ihmisiä, joilla on mukanaan vaimot, lapset ja eväskorit ja nuoria pareja, jotka elävät rakkaudesta. Sitäpaitsi kulkee hienoja herroja, jotka ennen lähtönsä hyväilevät pullojansa ja vaimojansa.

Viime lauantaina tuli vastaan mies, joka iloitsi olemassaolostaan kuin nuori piru. Hänellä oli mukanaan alakuloinen koirra, joka näytteli kieltään.

En voi sanoa, oliko hän hullu vai nero — sitäpaitsi on näissä molemmissa käsitteissä jotain samanlaista.

Hän tuli monena aamuna vastaan ja lauloi.

Siinä oli jotain niin hassua, että aloin viimein viisastella. Hän näytti, uskaltaisinko sanoa, irtaantuneelta.

Tunnen ihmisiä, jotka elämän merta purjehtivat purrella, jossa ei ole peräsin-tä, ei airoja eikä riekalettakaan roikkumassa mastoissa. Merkkilipun ovat he unohtaneet ja taklaus on kurja.

He ovat ihmeellisiä merimiehiä.

He ajavat karille niin että hurisee, myrsky kuljettaa heidät matalikolle ja toinen myrsky jälleen aavalle — heidän haaksensa pohja kolahtaa rantakiviin ja itätuuli

ulvoo hyttiluukuissa,—kumminkin he iloitsivat olemassaolostaan kuin nuoret pirut.

He eivät ikinä laske satamaan, ja eivät siis tarvitse luotsiakaan.

Mielijohde on heidän ainoa kompassinsa ja hauta satamansa. Karreutuva sinitaivas on heille rakkaampi kuin Gallen Kallelan taulut — linnunlaulu ilanampi kuin Beethovenin sinfoniat. Vuori, jossa lokit riitelevät, on heidän kirkkonsa ja merenranta filosofiansa. Suru täyttää heidät kupataudinsiemenillä, mutta heidän ilonsa on säteilevää kuin nuori viini. Onneksensa kuolevat he sangen nuorina, — aavalla merellä, ilman kompassia, purjeita ja peräsintä — ainoana majakkana eletty elämässä, sen synnit, surut ja ilot.

Tällaisena minä pidin metsätienkulki-jaakin.

Eräänä yönä olimme kokoutuneet juhli-
maan ystävän nimipäivää. Juhla oli tietysti paljon tärkeämpi kuin juhlan esine, ruma ja nälkäinen näyttelijä. Hän oli pari kertaa saanut esittää Hamletia, vaikka hän olikin luontainen narri. Eikä hänestä sen enempää — piru vieköön näyttelijät.

Täällä minä opin tuntemaan hänetkin, joka käveli metsätiellä. Ja mitä enemmän minä häntä katselin, sitä varmemmaksi tuli se, että hän oli merimies ilman kompassia, peräsintä ja purjeita. Hänellä oli koi-

ra mukanaan ,suuri, ruokoton lurjus, todel-
linen makkaravaras ilman järjestyneen yh-
teiskunnan verolappua.

Makkaravaras nuoleksi nurkkia ja söi
sokeria kuin koulupoika, ja merimies ta-
putti sitä ja kutsui Jussiksi.

Kun aamun viisaat pikkutunnit tulivat,
piti muuan vieras juhlapuheen. Hän vil-
kasi julkeasti Hamletiin, ryyppäsi ja alkoi:

— Juokaa nyt, köyhät paholaiset! Mor-
jens!

Tällainen oli hänen puheensa, joten sen
voin julaista tässä typistelemättä.

Mutta ovensuussa seisoi muuan mies
koirinensa. Hän painoi hatun silmillensä
ja sulki oven.

Hän oli siveellisesti suuttunut....

Eräänä päivänä minä taas kävelin met-
sätiellä. Jo kaukaa näin koiran ja sen isän-
nän, joka kulki allapäin.

— Kauhea yö, alkoi hän heti — kuinka
alhaista!

Ja hän jutteli elämäkertansa, sillä hän
ei pitänyt minua lurjuksena....

Hän ei tee mitään käsillensä, sillä hänen
isällensä on varoja. Hän on elämäntaitei-
lija....

Työ on inhottavaa. Hän rakastaa vaan
suurta, jotain suurta.

— Mitähän suurta?

Siitä hän ei ole oikein selvillä.

Käykö hän täällä metsäpolulla tutkimassa ympäristöä?

Tutkimassa, sanoo hän halveksuen — ihminen ei saa mitään kysellä täytyy vaan elää.

Ainoa elämänihanne on nähdä tämä metsä. Täällä hän tuntee elävänsä. Kuinka ihanaa!

Ja hän jättää minut jonkinlaisessa puuskauksessa, joka valtaa hänet. Ainoastaan proosallinen Jussi jää, eläin, jonka vatsa vaatii vallan toisenlaista filosofiaa....

Vaan alkaapa viimein Jussikin lynkytää herransa perässä. Oh, makkaralla minä Jussista saisin uskollisen toverin....

— — —
Eräänä päivänä tuli hän kadulla vastaan.

Hänen rusettinsa oli noussut niskaan. Hänen toinen kenkänsä oli harjaamatta. Alushousujen nauhat olivat lämpimässä kesätuulella. Hattu oli nurinpäin päällä. Taskusta pilkisti esiliinan nurkka. Poskessa oli pihkaa. Hän näytti tosiaankin mieheltä, joka elelee sattuman varassa.

Minä kysyin hänen vointiaan.

— Tiedättekö, sanoi hän murtuneella äänellä — metsät ovat kadonneet.

Tiesinhän minä sen. Kotimainen yhtiö oli ottanut ne haltuunsa ja lähetti niitä paraillaan lautoina Englantiin.

— Minä kävin sahalla, jatkoi hän. — Siellä on Ahosen metsä, Yhteismetsä ja Osakeyhtiön metsät. Ne soluivat maassa kuin ruhjotut ruumiit.... Siellä on minun unelmani haudattuna petäjien ja mäntyjen joukkoon.

— Eivätköhän sellaiset unelmat jouda mennäkin, jotka eivät pysy pystyssä muuten kuin metsien avulla.

— Materialisti, urahti hän ja lähti omalle taholleen.

Sen jälkeen sain kuulla, että hän oli hankkinut itselleen keuhkotaudin....

Miten mautonta....

Tavalliset ihmiset hankkivat uusia unelmia, jos vanhat sortuvat. Ja — suokaa anteeksi jyry sana — helvetin rumia ne metsät olivat....

Sitten hän kuoli ja eräs sanomalehti sanoi, että hän kuoli ihanteitensa uhrina....

Miten julkeata....

Eräänä päivänä kävelin entisellä metsätiellä. Jussi tuli vastaan häntäänsä heilutellen.

Sekin alkaa sivistyä, sillä kieli pysyi suussa. Pidin sille puheen, jonka lyhennettynä voin tähän kopioida:

— Terve, koiruus!

Siitä päivästä lähtien se on seurannut minua myötä- ja vastoinkäymisissä.

Kun se piru oppisi syömään silliä! Olen

helisemässä sen makkaravarkauksien
vuoksi.

Kenen tässä nyt kannattaa makkaroitaa
uneksia, Jussi....

Ja eräänä päivänä tuo roisto uskalsi
haukkua erästä todellista valtioneuvosta...

Voi aikoja, voi tapoja!

Se piru lihoo!

Ja Suomen metsät ovat kohta kadonneet.
Minä en voi Jussissa edes ihanteita
herätellä....

POLITIIKOKSI!

Oli kerran mies. Hänen nimensä oli Matti J. Könönen.

Hän on nyt jo kuollut. Hänen haudalansa on patsas yhdeksännentoista vuosisadan malliin — kotimaista työtä! — ja eräinä hauskoina poutapäivinä liitelee iloinen varis patsaan nokkaan ja laulaa mauttoman virren.

Mikä sopii niin hyvin mauttomaan ympäristöön.

Hän on kuollut. Minä arvelen itsekseni, että jos jumalia on olemassa, on hän heidän luonansa, sillä hän oli yksinkertainen ja tyhmä sielu, joka eli ja kuoli säädyllisesti.

Ja kumminkin minä ikävöin häntä. Ikävöin häntä niinkuin hanurinsoittaja ikävöi kaksirivistä hanuria tai niinkuin ikvöidään ennenelettyä, tyhmää yötä.

Tai minä ikävöin väliaikaisesti, s. t. s.

ikävöin häntä niin kauvan kuin jumalat muistavat ihmiskuntaa toisella samallaisella luonnoksella.

Oli kerran mies. Hänen nimensä oli Matti J. Könönen.

•

Koomillinen oli hänen syntymänsä.

Isänsä nauroi, osti pullon viinaa ja lauloi rivon laulun. Naapurit nauroivat, joivat isän viinan ja lauloivat rivoja lauluja.

Minä luulen, että taivaan enkelitkin nauroivat ja puhalsivat huiluillaan iloisen luitauksen g-duurissa.

Hemmetin pirukin iloitsi ja soitti viulullaan osan Sibeliuksen kehtolaulusta, jonka Suomen valtio on palkinnut.

Koko luomakunta iloitsi.

Varpuset tirskuivat sähkölangoissa, sammakko kurnutti ojassa, metsäpuro solisi ja haapa tutisi kuin nuori morsian.

Ja aurinko oli kuin suuri, kiiltävä kalju, jommainen minussa herättää aina vilpitöntä iloa — varsinkin jo se sattuu eteeni valtioapua nauttivan teatterin ensi-illassa — se kalju.

Ja koketti, pieni pilvi heitti vettä janoovaan maahan. Sitten tuli taas pouta ja madot kylpivät höyryävissä lätäköissä ja pikukulinnut nousivat kattojen räystäälle ja he-

voset hirnuivat ja maan vihreät korret pistäytyivät esiin ja ilahduttivat silmää ihannuudellaan.

Ja hän itsekin iloitsi olemassaolonsa ensimmäisestä hetkestä ja kaijutti kivitalon seinä jumalallisella äänellään.

Ainoastaan äiti häpesi. Hän häpesi arvattavasti siksi, koska hän oli hiljainen nainen, jonka elämässä ei ollut mitään häpeällistä tapahtunut.

Niin yleni hän, varttui, virosi.

Oppi kävelemään.

Sitten hän oppi sanomaan ää-ää ja siten pää-ää!

Ja silloin isä taas osti pullon viinaa ja oli iloinen!

Ja yhä varttui poika.

Kymmenvuotiaana sai hän jo luonteen. Se selveni hampaiden mukana, leveni kera housujen.

Kymmenvuotiaana sai hän sen älyn, joka seurasi häntä aina siihen asti, jolloin hän lähti isiensä luo manalaan.

Kun joku löi häntä korvalle, käänsi hän toisenkin — ja sai tillin sillekin!

Kun häneltä kysyttiin, mikä hänestä miehenä tulee, vastasi hän: pappa!

Kuinka oikeassa hän olikaan!

Eräänlainen omaisuusvaisto kehittyi hänessä sangen aikaisin.

Erään kerran oli hän poikasakissa, jota komensi suuri ja ruokoton lurjus. Poikajoukko meni naapurin omenatarhaan. Aita oli mätä. Silloin välähti hänen aivoissaan älyn salama (omaisuusvaisto) ja hän sanoi:

— Siirretään tämä aita tuonnemaksi, jotta ei tarvitse syödä naapurin omenia.

— Mutta naapurinhan omenat sittenkin ovat, huomautti muuan.

— Niin, *aitaan asti*, sanoi hän.

Niin tehtiin, ja yksi puu väheni naapurin tarhasta. Mutta silloin taas sai hän älyn väläyksen ja sanoi:

— Tämä puu on minun, sillä *minä* sen hommasin.

Silloin otti ruokoton lurjus häntä niskasta ja heitti muun maantiekaman joukkoon.

Hän meni kotiinsa ja nyyhki äidilleen:

— Toiset pojat eivät antaneet minun syödä *omasta* puustani.

Niinpä eräänä päivänä hänen isänsä kuoli ja meni hemmettiin, sillä hän oli nuoruusvuosinaan kuulunut kirkkoraatiin, ja koko raati oli jo kuollut ja saastutti maaparkaa höystöllään.

Ukon kuolemasta pantiin ilmoitus lehteen ja markan viidenkymmenen pennin pituinen virrenvärsy. Uutispuolelle saatiin seitsensenttinen uutinen ja kepeät mullat.

Pojan täytyi oppia laulamaan "Jeesus armahin" ja mulkoilemaan taivaaseen päin.

Josta hän oppi tekopyhyiden.

Niin yleni hän nuorukaiseksi.

Hän oli lyhyt, tanakka palleroinen. Hänellä oli vaaleat hiukset, väärät sääret, leveä naama.

Tähän aikaan hänen luonteensa lopullisesti kehittyi.

Hänestä tuli *tavallinen* ihminen.

*

Tavallinen ihminen!

Tarkoitan, että jos kolmekymmentä tavallista ihmistä sattumalta joutuisi samaan seuraan, olis hän kaikista huolimatta tavallisin.

Hän lukee sanomalehtiä kymmenen pennin arvosta päivässä. Sellaisia varmoina sanomalehtiä, *tavallisia* sanomalehtiä, joissa on politiikkaa ja uutisia.

Hän ei konsaan astu ojan yli, ellei toinen siitä ole joskus kulkenut.

Hän ei rakastu näyttelijättäreen eikä tehtaantyttyön, koska näyttelijätär voisi pettää hänet ja hän tehtaantytön.

Hän ei uskalla rakastua tilapäisesti ohikulkevaan naiseen.

Hän ei keksi väliaikasta maailmankat-

somusta, voidaksensa siihen nojaten etsi jotain uutta.

Hän on uskovainen, mutta ei jumalinen, hän veisaa virsiä naapureille, mutta ei jumalalleen.

Kun kukaan ei ole profeetta omalla maallaan, muutti hän toiseen kaupunkiin ja pääsi heti varajäsenenä valtuustoon ja sen jälkeen vakinaiseksi.

Entisessä kotikaupungissaan oli hän suutarimestari, mutta uudessa kotikaupungissaan hänestä tuli jalkinetehtailija.

Entinen kotikaupungin vapaamielinen sanomalehti kutsui häntä yhteiskunnalliseksi porsaaksi — uuden yhteiskunnan sanomalehti sanoi, että hänellä on „runoilijan sielu porsaan ruumiissa.”

Pelkkä makuasia.

Kolmenkymmen vuotiaana oli hän täydellinen. Hän kuului kirkkoväärtiin, valtuustoon ja pariin yhdistykseen kunniajäsenenä. (Mitä on kunnia!?)

Neljäkymmenen vuotiaana sai hän keisarillisen nuuskarasian.

Hän perusti oman sanomalehden ja pääsi valtiopäiville pässien, mullikoiden, osakekirjojen, kangaspakkojen ja virsiä veisaavien akkojen äänillä.

Hänet äänestettiin suoraa päätä valio-kuntaan ja pankkivaltuuskuntaan, sillä kaikki pitivät häntä pässinpäänä.

Hänestä tehtiin samalla kunnallisneuvos. Sillä nyt hän oli oppinut poliittisesti-kin sanomaan ää-ää ja pää-ää, jotka olivat hänen ensimmäiset sanansa lapsena.

Hänellä on sata naamaa, mutta mikään niistä ei ole hänen oma naamansa.

Hän ei ole hirtehin, joka olisikin eräänlainen miehuuden merkki.

Hän ei tunnusta materiaa muualla kuin vatsassaan.

Sellaisena minä hänet tuntemaan opin.

*

Olin tulossa siihen ikään, jolloin ihmisen on menettäminen häpynsä ja ruvettava elämään.

Ympärilläni oli suuria, pieniä ja keskin-kertaisia hirtehiä — jumaliste, kuinka sil-loin häpesin vielä heidän seuraansa! Olin kumminkin mukana — kenties minä poves-sani tunsin äänen, joka sanoi, että täytyy rääkyä sutena susien kera.

Kuinka suuria unelmia minulla oli!

Minusta piti tulla Paganin veroinen viulunsoittaja — ja minä räökkäsin viulua duurissa ja mollissa. Ainoa tulos tästä oli, että sain erään vanhan neidon rakastumaan itseeni — nainen ottaa kaikki asiat perin kummalliselta kannalta.

Sitten minusta piti tulla näyttelijä. Siltä kuumeesta pääsin tavallisella, aistikkaalla seikäsaunalla — on kaiketi kansallinen keksintö repiä koivuvitsalla marakattami ihmisestä.

Sitten havaitsin, että minussa oli aines ta runoilijaksi.

Ja kirjoitin runoteoksen.

Kun olin saanut kuulla kaikkien Suomen kustantajain mielipiteen runoistani (kukin suositti paperikoria hienostuneella hävyttömyydellä — eräs teki törkeitä viittauksia pienistä aivoistani) myin teokseni eräälle rakastuneelle konttoristille puolestatoista markasta. Silloin sain todellakin nähdä kuinka huonoja runoni olivat, sillä onneton konttoristi joutui naimisiin ja syytti tietysti onnettomuuden aiheuttajaksi runojani.

Hän oli nimittäin eräänä iltana asettanut runoluntan pakarainsa alle ja ottanut tytön syliinsä. Luntta oli paksu ja hän kesti kahdeksan tuntia. Seuraus: hän kosi, hyväksyttiin ja vannoi murhaavansa minut.

Olisi ymmärtänyt lukea tytölle runoja — ei olisi varmaankaan joutunut kihloihin!

Tämän jälkeen uneksin vuoroin laula-
jan, vuoroin taiteilijan kunniaa.

Sitten miellytti minua politiikka — roska nousee aina pinnalle.

Kirjoitin parin sanomalehden paperi-
korit täyteen. Ja opin politiikkaa inhoo-
maan.

Kunnes si vain pari nälästä loistavaa
silmiä.

Suuremmoista!

Sitten tapahtui jotain, jota ei voi edeltä-
päin tietää.

Rakastuin! Auttamattomasti!

Tapasin tytön, jolla oli musta puku. Hän
oli kaunis, sulava, rakastettava, inä jantti
j. n. e.

Povi kuin Venuksella, iho ruusunkar-
vainen, sormet kuin jumalilla j.n.e.

Jos joskus suomalainen naissielu on pu-
keutunut ihanampaan muotoon, saa minut
keittää kuin kravun....

Kuka hän on, en tiedä, ja se on saman-
tekevää.

Tapaan hänet ensi kerran teatterissa.

Jään töllöttämään silmät auki, korjaan
kaulustani, kumarran ja havaitsen itseni
jatkäksi.

Seuraan häntä kadulle, tuuli vihmoo,
mutta en sitä huomaa....

Taivaan vallat! Tulkaa avukseni!

Rukoukseni kuullaan....

Hän pudottaa *vahingossa* käsiinsä....

Sattumalta löydän sen....

Jään töllöttämään silmät auki, korjaan kaulustani, kumarran ja annan jumalattarelle hänen tuoksuvan käsineensä ja havaisen itseni jätkeksi.

Hänellä ei ole mitään sitä vastaan, että esitys tapahtuu tässä. Hän on todella hieno ja sivistynyt.

Mitkä huulet! Mikä vartalo! Mikä käynti! Mikä sulous! Silmät luomisen mestariteokset. Kiinnittäisipä luonto siivet hänen kupeihinsa!

*

Toukokuun taivaan alla ei ole koskaan onnellisempi ihminen kävellyt....

Onneni nimi on Venus....

Olen itse hänet siksi ristinyt.

Kun olisi vielä joka päivä päivällinen, tuntisin oloni täydelliseksi.

Hän on tyyni, *varakas*, sivistynyt, ja ymmärtää elämää niin paljo, että sellainen viisaus, jos se kuolevaisen osalle lankeisi heittäisi epäluuloja....

Ja mikä suu, jumalani!

Jos minulla vaan olisi rahaa kuin roskaa....

*

Ensimmäinen pilvi on pyörähtänyt taivaalle.

Hän sanoi nimittäin tänä iltana:

— Sinusta pitäisi tulla politikko....

Kuinka mielelläni minä suonkaan hänelle tämän mauttomuuden anteeksi! Mutta pilvi se sittenkin on.

Ei sillä tavoin olisi saanut sanoa, Venus!

*

Pieni, rakas yhteiskuntamme on saanut ylhäältä suuren surun.

Matti J. Könönen kuoli.

Toiset sanovat, että hän meni taivaaseen.

Toiset sanovat, että hän meni hemmettiin.

Surunauhat menevät kaupaksi kuin kuumille kiville....

Rakas yhteiskunta valmistuu saattamaan matojen ruuaksi satakaksikymmentä kiloa halvautunutta lihaa.

Eräänä iltana kysyy Venus:

— Tunnetko sinä, rakkaani, Matti J. Könösen.

— Tunnen.

— Mikä hän on miehiään?

— Salli, ettei minun tarvitseisi sanoa mitään. Hän on....

Ja minä kuiskasin hänen korvaansa

niin voimakkaan ajatuksen Matti J. Könö-
sestä, että hän puree kieltänsä.

Niin me viimein hautasimme hänet.
Matti J. Könösen.

Me kansa olimme häntä hänen viisaim-
malla polullaan saattamassa ja uskalsim-
me tunnustaa itsemme hänen ystävikseen,
koska hän oli viisastunut ja kuollut. En-
nen oli kuolema hänelle poliittinen virhe —
ainakin olisi hän sitä virheenä pitänyt, mut-
ta toiset poliittiset luistelijat pitivät sitä hä-
nen poliittisesti kypsyneimpänä tekonaan.

Me olimme niin iloissamme hänen poli-
tiikkansa viime sivusta, että lauloimme hä-
nen haudallansa tyhmän virren, ja harakat
nauroivat ja nokkivat maantiekamaa, ja
iltaaaurinko loisti ja valaisi koko tyhmän
toimituksen ja koko tyhmän maailman.

Ja kun toukokuun päivä on kulunut ja
illan viisaat tunnit tulevat, tulemme mekin
järkiimme ja menemme kukin tahollemme
häpeämään.

Minä menen metsään.

Toukokuun ilta on kolea ja kirkas, —
siellä täällä visertää ruma ja nälistynyt
varpunen virtensä rumalle ja nälistyneelle
maailmalle ja alkavan kesän ensimmäi-
nen sammakko loiskauttaa niljaisen ruhon-

sa metsätiellä, kurnuttaen siveettömästi. Vihaan kaikkea niljaista ja kurnuttavaa ... saattanevathan jumalat ihmisille montakin harmia tehdä, mutta miksi he ovat mauttomia, sitä en ymmärrä. Minä pidän siitä, että jumalat sulostuttavat elämää pitkillä valheilla, mutta luonnontieteisiin ei heidän pitäisi puuttua ...

Se on samaa kuin toivoa runoilijan ilostuttavan ihmisiä jollain järkevällä työllä. Sillä sammakko totisesti on kuin huono sonetti ...

Metsätiellä tulee vastaan hän, jossa siveys ja kauneus ovat yhdistyneet ja jolla on ruusunkarvainen iho. Minä luulen, että ihmiset ovat suuresti erehtyneet luullessaan Venuksen kohonneen pilvenhattaran mukana avaruuteen silloin kun jumalat jättivät maan; täällähän Venus elelee ja juttelee ihmisten kera päivän politiikasta viimeisten sanomalehtien mukaan.

Jumalatar hymyilee minulle. Hän on jostain tuntemattomasta syystä pukeutunut valkeaan ilopukuun, ja minua kummastuttaa, sillä olen hänet aina tavannut mustassa surupuvussa.

— Missä sinä olet ollut, kysyy hän ja minä punastun ja vastaan:

— Minä olen tehnyt kyllä jotain sellaista, josta minun sietäisi hävetä, sillä minä

olen ollut erään poliittisen lurjuksen hautajaisissa ...

— Hautasitteko te samalla myöskin poliittisen lurjustelun? kysyi hän huolestuneena.

— Emme.

Me kävelemme käsikkäin ja toukokuun taivas on kaukana yläpuolellamme. Siellä täällä lentää pieniä itikoita, jotka ovat syntyneet liian aikasin tähän julmaan maailmaan.

Vihdoin istumme puron partaalle ja hän sanoo, jumalallisesti hymyillen:

— Jutteleppas minulle enemmän siitä poliittisesta lurjuksesta, rakkaani.

— Ei minulla ole mitään juteltavaa, koska hän oli aivan tyhjä. Hän luuli itsensä politiikoksi, vaikka olikin vaan tavallinen valehtelija. Hänellä oli papin naama, mutta hän ei ollut siitä millänsäkään.

— Niin, kyllä minäkin hänet tunsin, sillä minä olin valitettavasti hänen tyttärensä. Etkö sinä rakkaani jolla on niin tarkka silmä, huomannut, että minulla on valkea puku ylläni. Hautajaisiahan tässä minäkin vietän ...

Hän Matti J. Könösen tytär!

Venus J. Könönen!

— Mitäs hänestä, rakkaani ... nuoruudessaan hän paikkaili pieksuja eräässä tuhmassa tuomiokunnassa, kunnes sai pää-

hänsä sen verran älliä, että paikkautti muilla rajansa ...

Jumalatar nojailee minuun ja tuijottaa toukokuun taivaalle, ja minua hävettää ... äkkiä huomaa kosineeni; tämä on sielullinen harhailu, joka panee minut tekemään ällöttäviä mauttomuuksia — ja ennenkuin minä ehdin pyörtää sanani ja selittää, että ne aiheutuivat hölmöydestä, lentää hän kaulaani ja sanoo:

— Jaa!

Istun tervassa! Ja hän rientää takomaan, sillä rauta on kuuma, ja sanoo:

— Hanki joukko valtiollisia lentolehtiä ja hommaa itsellesi sievä konekirjottajatar ... sinussa on ainesta politikoksi ... seuraa jalon isäni jälkiä, sillä eihän sinun, rakkaani, tarvitse alottaa pieksuista, kuten teki isäparkani...

Koitan selittää hänelle, että minulla on kirjallisia unelmia, mutta hän puhelee niin järkevästi omasta pienestä kodista, paistinpannusta, huoneustosta — ja minä olen mennyttä miestä. Kumarrun puroon ja näen sen kalvossa pitkät korvani, joiden väliin jumalatar taputtelee ruusunkarvaisella kädellään ...

Ja kun toukokuun taivas ennustaa aamua, olen oppinut politiikan ensimmäiset aakkoset, jotka kuuluvat:

— Pä—ää!

Matti J. Könönen, sinä!

*

Jos ette joka päivä kuule minusta jostain uutta, saatte tervata minut kuin saappaan ...

Viime viikolla minusta tehtiin salaneuvos, jota nimi:ystä, jumalauta, häpesin ...

Viime torstaina tehtiin minusta ritariri ...

Sitten minusta tehtiin valtiopäivämies.

Huomenna komentelen erästä ulkomaa-laista ritarikuntaa niin että hurisee ...

Ja saattepa nähdä: ylihuomenna pääsen senaattiin, jos osaan olla ääneti, ja sitten pääsen eläkkeelle, jos ymmärrän puhua.

Ja kyllä minä osaan ...

Sunnuntaisin käymme, vaimoni ja minä, appini haudalla mulkoilemassa.

Olen antanut laittaa hänelle hautakiven — piru hänet periköön!

Maailma pitää minua suurena miehenä.

Joskus jonain järjellisenä hetkenä iäyn metsässä, istun puron partaalla ja katse-len pitkiä korvia, jotka näkyvät kalvosta ja ikäänkuin elävät, kun tuhannet pikkulaineet vierivät hyödyttömiä polkujaan. Mutta sitten minä huomaan, ettei minun

tarvitse hävetä, sillä entiset ystäväni kyllä häpeävät puolestani.

Aivan kuten minä ennen muinoin häpesin Matti J. Könösen tähden!

Vaimoni sanoo, että minä olen viisas mies.

Miten törkeätä ...

Kun minä kuolen, saan patsaan ja kepeät mullat.

Ja joku irvantti kirjottaa sanomalehteen kymmenestä pennistä sentti:

„Hän oli kunnon mies. Kun joku löi häntä korvalle, käänsi hän toisen ...”

Miten mautonta ... ja kumminkin totta ...

SURUMARSSI.

Niin ovat nuoruus ja miehuus menneet, ja nyt minä olen vanha ja lähden pian pitkälle matkalle.

Minun poikani ja tyttäreni ovat hyljänneet jo minut. Ystäväni ovat kuolleet jo ennen minua. Kaikki ovat haihtuneet ajan mukana — viime tiistaina hän, tänä tiistaina tuo, ja minä vapisen ja tutisen, odottelen viimeistä kesääni. Mutta se, jota odottelen, ei saavu — kiusaksi itselleni ja ihmisille. Olen mietiskellyt ja luulen, että voin elää vielä ensi viikon, kenties enemmänkin.

Tai jos lähtisin omin lupini? Odotan sentään ensi viikkoon. Sillä minä olen jo vallan voimaton ja käteni tutajavat kuin lehdet tuulessa.

Sitten minusta vielä tuntuu niin haikelta. En ymmärrä, mistä se johtuu. Kenties on kurjimmallakin jotain, josta ei mie-

lellään eroaisi. Mitähän minulla olisi? Minähän olen vanha ja ruma ja naapurin akka peloittelee nimelläni lapsiaan.

Lähden tästä poikieni luo. Sauvani koluaa katukivissä. Yskin mennessäni heille naapurini viisaan koiran, ja se haukkuu minua kuin outoa näkyä. Pelotan sitä kepilläni, josta se yhä yltyy, mutta rauhoittuu sitten ja heittäytyy maahan, kypälä kuonon alla jatkamaan viisasta koiran unta. Niin minä koluan pitkin siistejä katuja ja ihmiset puukkivat minua pois tieltään. Poikieni luo minä tässä menen. Minähän olen niin vanha, nyt menen, mutta en tiedä, miksi heidän luoksensa menen.

Poikani kysyy minulta, kuuluuko minulle mitään, olenko terve, mutta hän ei sillä mitään tarkoita ja sitten hän leikkii lapsensa kera ja sanoo minulle:

— Vaari kävelee nyt pari kertaa huoneen poikki, että lapsi näkisi kun vaari kävelee ja kopsii kepillään ja on hauskan näköinen.

Ja minä kävelen ja lapsi nauraa ja minä olen hauskan näköinen. Ja poikani vaimo saloo:

— Vaari ei rykisi niin, sillä lapsi voi saada tartunnan.

Ja minä koitan olla riimättä, sillä lapsi voi saada tartunnan.

Sitten minä sanon hyvästit ja poikani toivottaa minulle hyvää vointia; lapsi nauraa ja minä kuulen kuinka hän takoo ruutuun käsillään ja minua ilahuttaa, että hänellä on hauskaa kun minä kompuroin.

Ja nyt minä olen kadulla. Ihmiset tuuppivat minua, sillä heillä on jonnekin kiire.

Toinen poikani asuu kaukana kaupungin laidassa.

Ihmiset rientävät, ikäänkuin heillä olisi jonnekin kiire ja minä yskin ja riennän, ikäänkuin minullakin olisi kiire. Poikani asuvat niin kaukana. Minä hengästyn, ennenkun pääsen heidän luokseen.

Toinen poikani sanoo:

- Vielähän vaarikin elää.
- Vielä minä vaan elän.
- Kas kun se veari yhä elää.
- Vielä on tullut elettyä.
- Vai niin.

Eivät he muista kärkeä istumaan, mutta minä istahdan, sillä minä olen väsyksissä ja minua yskittää ankarasti. Sen tiedän, että ikävystytän heitä, mutta en minä sitä koskaan muista ennenkuin olen tullut heidän luokseen.

Näin ovat minun vanhuudenpäiväni kuluneet, eikä minua ole kukaan kaivannut ja ikävöinyt. Minun on vielä joskus ikävä, mutta silloin minä ajattelen, että huomen-

na minä lopun — ja minä tulen iloiseksi.
Sillä huomenna saatan loppua.

Nuoruus riensi kuin kevättuuli ja minä
olin nuorenakin vanha.

Minun nuoruuteni meni heikkona, sillä
minä kulutin sen tyhmästi työssä. Ja sit-
ten kun tulin vanhaksi, sain vielä pienen
eläkkeen — sillä minua ei haluttu heit-
tää mierolle — ja minä asun ihmisten tiel-
lä huoneiden nurkissa. Aika on menossa
nopeasti, vaikka tunnit ovat niin pitkiä.

Poikani hääräilee tuossa. Hän sanoo
minulle:

— Vielähän vaari on täällä.

Hän sanoo sen siksi, koska saisin jo läh-
teä. Ja minä sanon:

— Hyvästi nyt.

— Hyvästi, hyvästi vaan.

Minä olen kuin vanha ja huono kone.
Minä menen, tulen — ilmaannun äkkiar-
vaamatta sen tai tämän ihmisen huonee-
seen ja lähden, koska ihmiset ikävystyvät
ja haukkuvat.

Minä käyn viikottain hakemassa elä-
kepennit ja kaunis konttoristi sanoo sil-
millään:

— Etkö sinä jo pian kuole, ukkokulta?

— Kyllä minä jo pian kuolen, herra
konttoristi, vastaan minä silmilläni. Mut-
ta suullani minä sanon:

— Kaunis ilma tänään.

— Hyvästi, sanoo hän.

— — —
Minä olen kummallisessa asemassa.

Minä en voi painua tämän alemmaksi kuin nyt olen, enkä nousta ylemmäksi. Minä en kuole nälkään, mutta en voi tulla rikkaaksikaan. Tämä on kauheinta: pysyä alallaan.

Sillä eikö tarkoitukseton elämä ole tyhjää?

Olenko minä tarpeellinen nivel yhteiskunnassa? Ei minua ilahuta tieto, että olen tarpeellinen. Yhteiskunta tarvitsi minua ennen, mutta se ei sallinut minun elää sieluni ja aivojeni mukaista elämää. Minä tyydytin yhteiskuntaa vähilläni, mutta yhteiskunta ei tyydyttänyt minua paljollakaan. Sillä se näki minussa ainoastaan koneen. Kenties oli siihen syynä se, etten minä ole koskaan suuttunut ja loukkaantunut. En ymmärrä aina edes omia tarkoituksiani. En ymmärrä aina omia sanojani. Minä puhun ja olen tottunut siihen, ettei kukaan ymmärrä mitä minä puhun. Vaikea minun on puhua ymmärrettävästi, sillä minulla on liian paljo puhuttavaa.

En minä ole valitellut. Ihmiset nauraisivat jos minä valittaisin. Ja sitäpaitsi minä häpeän omaa ääntäni.

Minä luulen, että kuolen rauhallisesti. Minun elämäni „sammuu”. Poikani hau-

taavat minut haukotellen ja tehtaassa merkitään kirjoihin: kuollut. Ei siitä sen enempää. Se kaikki on niin yksinkertaista ja pyörii kuin voideltu ratas. Minä olen jo eläissäni unohtunut, enkä minä sille voi mitään. Ennen olin minä tarpeellinen, nyt olen tarpeeton.

Ja niin ovat nuoruus ja miehuus menneet, ja nyt minä olen vanha ja lähdän pian pitkälle matkalle.

IKUINEN NAISELLISUUS.

Ikuinen naisellisuus.

Katsokaas ja katsokaas!

Ah!

Katsokaas hänen jalkojaan! Kuinka sievät! Kolmenkymmenen neljän numeron kenkä! Ja kuinka ihanasti korko on lintassa!

Me juoksemme hänen perässään ja uhraamme hekatombeja ja suitsutamme siikarinsavua. Ja me olemme onnellisia, jos hänen puuhkansa irvistävä näätä sipasee kättämme!

Eilen vannoi rakastunut kauppa-apulainen hänelle:

— Menen hirteen, ellen sinua saa!

— Hirteen, sanoo hän — kuinka iloinen olen, että joku minun tähteni uskaltaa kuolla!

— Minä en voi vastustaa sinun piruettiasi, piruettiasi, valittaa poika.

— Vai et minun piruettiani, piruettiani, vastaa hän.

Torstaina lankesi filosofian tohtori hänen eteensä:

— Filosoofi on väittänyt, että kaikkea muuta voi vastustaa, paitsi hyvää viiniä, hyvää hevosta ja huonoa naista ... Jumalatkin ovat siinneet ...

— Filosofian tohtori, — sanoi hän — en voi rakastaa filosofian tohtoria, tohtoria ...

Mutta tohtori jatkaa:

— Kun jumalallinen Augusta ojensi myrkkymaljan nubialaiselle orjalleen, sanoi hän, sylkästen maljaan: „Juo, ystäväni, mitä ruumiini tällä kertaa eritti”. Ja orja joi, sanoen sitten: „Miksis, jumalallinen, et niistänytkin?” — Rakkaimpani, tässä on orja!

— Ja tässä on sylki — vastaa hän ja turistaa tohtorin korvaan ...

Aamun viisaana tuntina vannoo hänelle valojaan mies, joka on dosentti matematiikassa.

— Mikä on suorin viiva — aprikoi dosentti — suorin viiva on lyhyin välimatka kahden pisteen välillä. Me olemme pisteet. Neiti, te olette arveluttavalla tavalla antanut minun huomata, että kaksi kertaa kaksi on viisi. Neiti, minä uskon, että kaksi kertaa kaksi on viisi!

— Oi, uskokaa — sanoo hän — uskokaa!

Ja dosentti jää ihmetellen katsomaan! Hän poistuu, poistuu ... ja korot ovat hie-
man lintassa, lintassa ... ja nainen on
väärin viiva kahden pisteen välillä, välil-
lä ...

Seuraava on musikeri. Hän on kaunis,
ja hänen viulunsa osaa pitää ihanaa iloa.
Hän soittaa ensin, sillä hän on viisas mies—
hän soittaa tarantellan ja Bachin viulu-
konsertin, sillä hän on viisas mies, ja sit-
ten hän tarinoi, tuiruttelee, hyrrää:

— Adagio ... sitä se on. Kuunnelkaa-
han tuolla liitelee eksynyt sielu, forte
.... uhkuvaa voimaa, linnut lentävät suhi-
sevin siivin kuten Bachin masurkka ...
me olemme kuin enkeliduetto, enkelidu-
etto ...

— Enkeliduetto,— uinuaa hän — enkeli-
duetto ...

Ja musikeri ei onnistu uinunnois-
saan hän soittaa kauhean piruetin, pirue-
tin ...

Sitten hän muuttaa menettelytapaa.

Hän ottaa kihlasormuksen, jokaiselta,
ken vaan tarjoo.

Kauppa-apulaiselta, tohtorilta, dosen-
tilta ...

Parin viikon kuluttua hän antaa takai-
sin kihlasormuksen, kihlasormuksen ...

Eräs kosija syö ketunmyrkkyä hänen tähtensä, mutta niin varovaisesti, ettei kuole ...

Hän myhäilee, hymyilee ...

Katsokaas ja katsokaas!

Kolmenkymmenenneljän-numeroinen kenkä!

Kuinka ihastuttavasti se on lintassa!

Kuinka rakastettava hän on.

Ruskeanvärinen merikapteeni juttelee hänelle:

— Meri on tyyni ja lokit ilakoivat luodolla ... Katso, sininen pilvi ennustaa tuulta ja pursi odottaa rannalla.

Ja hän lähtee, palaten kihlattuna morsiamena, morsiamena ...

Taas ...

Ja parin päivän kuluttua saa ruskea kapteeni tuoksuvan, ruusunkarvaisen kirjeen, jossa suloisesti säälien ilmoitetaan, että koska hän on erehtynyt sydämensä suhteen ja mukana on sormus....

Kapteeni muuttaa sormuksen rahaksi ja juo itsensä porsaan kuntoon, irrotuttaa aamulla touvit ja purjehtii sitten suoraa päätä päiväntasaajan tuolle puolen ...

— — —
Aika rientää, rientää ...

Hän on yhä sama.

Ikä on sirotellut hiuksiin kunniallista lunta ja elämän tuulet ovat kuivanneet kullen utuisen aamukasteen, mutta vielä tanssii jalka, kohoo povi, tuikkaa silmä ...

Ja niin saapuu hänen viimeinen kesänsä, ja hän vuottelee, vuottelee, kasvoilla kuoleman kihlojen jäljet.

Hän on suostunut ottamaan nekin kihlat ...

Ja pappi saapuu, mukanaan hääateria: leipä ja viini ...

— Minä olin kaksikymmentäyhdeksän kertaa kihloissa — hänen äänensä värähtelee — ja yksi puuttui ... sitten olisi tullut kolmekymmentä ...

— Neiti, änkyttää pappi — elämä loppuu, ja rakkaus vaan kestää, jumalallinen, suuri rakkaus. Neiti, Messias odottaa ... taivaan sulho ...

— Herra jumala, minä kiitän sinua, — sanoo kuoleva huulilla ihana hymy — minä kiitän sinua, että sinä kuulit rukoukseni. Minä ylistän sinua, etten ole kuten muut naiset! Pastori, kuinka kauniisti te kositte! Ilomielin suostun, suostun kolmannenkymmenennen kerran ...

Ja hän kuolee, huulillaan neitseellinen hymy.

Mutta kun pastori lakkaa höpistemästä ja järkiintyy, osuu hänen katseensa pie-

neen, sievään kenkäpariin, joiden kannat
ovat ihanasti lintassa, lintassa .

Ja jumalien luo haluaa hänen sielunsa
kolmenkymmenen miessydämen saattama-
na, saattamana....

NAAMIAISET.

Ja taas on tullut kevät ja pilvenhattaran takaa hymyilee aurinko kuin nuori nainen.

Ja me suremme ja suremme, ja maailma on kuin päihtynyt sika — suuri, päihtynyt sika tunkiolla, joka peseytyy lätäkössä ja röhkii siivottomasti.

Tai maailma on kuin likainen filosofi Diogenes, joka rasvaisesta tynnöristään putkahtaa ulos, levitellen likansa ja täinsä aamuauringon kullattavaksi.

Ja ystäväni levittää viiden pennin sanomalehden ja sanoo:

— Kuinka ikävä!

Sitten hän lukee naisen lähettämän kirjeen ja sanoo:

— Vielä ikävämpi!

Ja sitten hän vilkasee peiliin ja sanoo:

— Kaikkein ikävin!

Ja me sylemme permannolle ja poltte-

lemme huonoa sikaaria, joka löyhkää kuin tuhma kaupunki tai kuin maalattu nainen, joka kauppaa lempeänsä.

Illalla me sidomme kasvojemme eteen pahvisen koirankuonon ja menemme naamiaisiin.

Siellä tapaan suloisen naisen, joka on pukeutunut Ainoksi. Hänen kasvojansa peittää pahvinen sulottaren naamio, jommoisista kielevät pikkupojat kadunkulmassa kirkuen kauppaavat ohikulkijoille, keuhkotaudin vastustamistarkoituksessa.

Aino on rakastettava ja ohjaa minut parvelle, jossa saamme tarinoida.

Hän nojailee rohkeasti minuun ja hie-roo hiuksillaan koirankuonoani.

Keväinen taivas hymyilee salaperäisesti, tarjoillen väsyneelle uuden kullankarvaista juomaa ...

Hän tarinoi niitä näitä, ja minä tunnen sormieni päissä hänen korsettinsa jouset, jotka taipuisina palvelevat nuoren ruumiin suloisia ääriä.

Kuinka suloinen hän lieneekään siinä naamarilla, jota hän sanoo omakseen! Varmaankaan ei luonto ole ikinä sellaista toiselle suonut!

Ja Aino haastelee, pahvinaaman silmistä sinisen tulen tuikkiessa:

— Jos elämässä on jotain järkevää, on parempi olla sitä miettimättä. Mistä me

tiedämme, että kulta on kultaa, vaikka meille lapsina on sitä uskoteltu. Tarve on synnyttänyt rakkauden samoin kuin politiikankin ja runous on valehtelemisen äiti. Ainoastaan kielletyn puun hedelmät maisuvat ...

— Te olette siis naimisissa? kysäsen minä.

— Niin, minä olen naimisissa, sanoo hän ja silmäreijissä välähtää tuima salama.

— Minäkin olen naimisissa, tuumaan minä, ja hänen ruumiinsa hätkähtää kaksinkertaisesti kielletyn puun hedelmän nautinnosta.

Ja saman onnen ahdistamina me repäsemme toistemme naamiot ja jäämme töllöttämään leimuavin silmin, ja hän heittää sitten koirankuononi alas katuun.

Käteeni jäi ainoastaan pahainen naama, jollaista pojat kirkuen kauppaavat kadunkulmassa keuhkotaudin vastustamistarkoituksessa.

Niin riennän minä kadulle, alle keväisen taivaan.

Hän oli vaimoni.

— — —

Olen sen jälkeen ollut usein naamiaisissa ja huomannut, että ihminen naamioituna on rebellisin. Tai he luulevat olevansa rebellisiä, vaikka se on ainoastaan häpeämättömyyttä.

Kerran minä naamiaisissa näin rakastuneen naisen. Hän oli rakastunut ritariksi naamioituun mieheen, jolla oli kamreerin kasvot ja puumiekka ja suuret hevossensilmät.

En ole ikinä nähnyt rakastuneemman näköistä naista. Kuinka himokkaasti hän tuijottikaan valeritariin! Oli kuin olisi hän halunnut syödä hänet kannuksineen päivineen, mutta ritarin hevossilmät pyörivät rauhallisesti kuopissaan, sillä hän ei ollut mikään todellinen ritari.

Varmaankin rakastunut nainen ajatteli: Olenko minä niin ruma, ettei minua kannata huomata.

Silloin hän meni ritarin eteen ja pyörtyi, sillä hän tunsu valheen arvon. Ja ritari nosti hänet syliinsä ja minä näin, kuinka naisen silmät paloivat himosta, ja oli kuin olisi hän halunnut syödä ritarin kannuksineen, päivineen.

En ole ikinä tavannut paremmin käytettyä valhetta.

Ja minua hävetti, sillä hän oli minun vaimoni.

— — —
Näin kerran naamiohuveissa miehen, joka oli pukeutunut naiseksi ja naisen, joka oli pukeutunut mieheksi.

He olivat hupsun näköisiä, sillä he olivat osuneet löytämään itsestänsä sen, mitä

he todellisuudessa olivat. Mies iloitsi vilpittömästi palmikoistaan ja poskimaalistaan ja naisella oli ruoska saappaanvarressa.

— Muistatko vanhaa myllyä, uneksi mies, sivellen palmikkooan.

— Oh niitä aikoja, murisi nainen, sivellen ruoskanvartta.

— Siellä me ensi kerran toisemme tapasimme, — mies yritti uudelleen, hymyillen maaliposkillaan.

— Niin, herra paratkoon, — urahti nainen, — mutta se on jo ohi.

Ja hän heilautti ruoskaansa, joka viukuken vihiasi ilmaa.

He ovat olleet jo kauan naimisissa ja niin ovat heidän kasvonsakin muuttuneet hieman samallaisiksi; nenät ovat typerästi leveät ja silmät palavat ainoastaan vahingonilosta.

— Naamiaiset ovat jo lopussa, — ilmoittaa mies ja häntä väsyttää ilveily.

— Mennään pois, — sanoo vaimo, jolle välttämättömyys on suonut ruoskan saapasvarteen.

Ja he lähtevät, ikävystyneinä ikuisiin naamiaisiin.

Niin me joskus huvittelemme, vaimoni ja minä.

SINFONIA. ♣

Eräänä yönä näin unta helvetistä.

Olin syönyt illalla pieniä, viehättäviä makkaroitte orkesterin säestyksellä. Muis-
tan orkesterin soittaneen "Neekerin unen,"
jossa fagotti puhuu mustan rodun iloista ja
jossa viulut iloitsevat kirkkaassa c-duurissa
— aivan tuntui kuin olisi rotukammo hä-
vinnyt ja onnen ja rakkauden aika alka-
nut. Tuntui kuin olisivat Arkadian paime-
net liidelleet pilvenhattaran mukana maa-
han ja tehneet syntiä ihmisten tyttärien ke-
ra. Ja suuri bassoviulu äännähteli hyvän-
tahtoisesti: all right, all right — aivan
kuin puhelias ukko, joka on ravinnut itse-
änsä sillillä, oluella ja sanomalehdillä. Mi-
nä luulin, että elämän suurin unelma olisi
täytynyt — se, jonka nimi on Maailman
Yhdysvallat....

Kuinka ihanasti mujoilivatkaan makka-
rat vatsassa! Ja vaikka elämä onkin niin

proosallista, että se pakottaa makkaratehtailijan viheltelemään etukaupunkien nälistyneet koiralaumat luoksensa ja ajamaan ne suoraa päätä paistumaan patentin saaneisiin keittimöihin, siunaan sittenkin näitä pieniä olentoja, jotka hiljalleen painuvat inehmon jaloimpaan osaan.

Ja niin lähdin asuntooni ja kadulle saakka kuului neekerin vilpityn ilo.

Parvekkeelta katselen alas.

Kaukana soitetaan Sibeliuksen Kuolemanvalssia ja naapurin rietas kissa alkaa naukua ja poliisi pysähtyy ja miettii, josko Kuolemanvalssissa on jotain luvaton.

Ja nyt minä huomaan, kuinka suuresti minua tämä yhteiskunta hävettää — yhteiskunnan narrit, joita olen ollut torilla alahuutamassa, yhteiskunnan lurjukset, jotka olen niin monessa rivossa kirjoituksessa haukkunut — minua hävettää, hävettää...

Ja yhä lähempää kuuluu Kuolemanvalssi. Minkälaisia mielihohteita Sibelius viljeleekään!

Menen alas kadulle, joka kummasti kumajaa — mutta tämä ei olekaan mikään katu, vaan ääretön holvisto, jonka lakea pilarit kannattavat.

Seuraani liittyy muuan mies, jolla on mantteli hartioilla. Hän tulee vallan lähelle ja katsoo ja sanoo sitten:

— Minä olen Rooman Nero. Oletan, että tunnet Rooman historiaa.

— Cesar, ulvon minä ihastuksesta — siinähan, jumalallinen, poltit Rooman!

— Poltin Rooman, koska se minua huvitti.

— Mutta missäs nyt ollaan?

— Ennen tätä kutsuttiin Thanatoksen valtakunnaksi, mutta sen jälkeen kun tänne alkoi tulla kristittyjen pappeja, on tätä kutsuttu helvetiksi. Meille runoilijoille se kyllä on aivan sama, missä me oleskelemme. Mitäs uutta sitä muuten kuuluu? Joko Rooma on uudestaan rakennettu?

— Forumilla kävelevät lyhytnäköiset tutkijat, jotka raunioista etsivät historian idealismia. Rooman nimi on Italia.

— Vieläkö kansa murhaa cesarinsa?

— Ei, cesarit murhaavat kansaa.

— Oletko sinä stoikko?

— En, minä olen runoilija senttimetri-kaupalla.

— Taitaa olla elämä vielä kurjempaa kuin ennen?

— Jokaisella valtiolla on perustuslaki ja sotamiehiä....

Samassa alkoi kuulua laulua. Se oli hymni pirulle ja huonoista soinnuista tunsin laulajat kotikaupunkini kansakoulunopettajiksi. Sisimmässäni tunsin, että

kööri oli tuotu siksi, koska haluttiin minua rangaista huonoista artikkeleista.

Tuo kirottu rangaistus vaivasi minua ja tämän huomasi Nero ja otti kainalooni ja kuletti minut korokkeelle, josta saatoimme nähdä koko hemmetinmoisen laajuuden.

Nero selitteli, kätkeytyen mantteliinsa:

— Tuo tuolla on Seneca. Hän riitelee Kerberon kera rangaistuksen filosofiasta. Tuo on Venezian herttuatar, joka keksi uuden kuppalääkkeen. Myöhäisemmät sukupolvet ovat tuolla, josta kuuluu lampaiden määyntä. Kuinka he haisevatkaan.... etukaupunkilaiset. Varmaankaan ei nyky-aika ymmärrä sonetteja....

Lähdin yksin kiertelemään ja mitä saikaan nähdä! En inkinä unhoita mitä aistimeni saivat kokea!

Tuolla hymyilee kotikaupunkini rakas pastori, joka eläessään maalautti pirunkuvia kirkon lakkaan.

Tuolla on kotikaupunkini pormestari, joka kävi valtuuston kokouksissa nukku-massa.

Tuolla tyttökoulun siveä johtajatar, jolle henkevä piru toi kaksi salassa syntyynyttä tyttölasta.

J. tuolla, tuolla — kuinka ivallisia jumala ja pirut ovat! — tuolla on morsiameni, keitellen kattilassa miessydämiä. Siinä on hänen edessään konttoristien, tohtorien,

kaikkien oikeuksien kandidattien ja kaikenkarvaisten hölmöjen sydämiä. Ja hänen suloisella kämmenellään on pieni, kutistunut ja surkea käärö, jonka hän tempaasi eräänä yönä minun rinnastani....

Mutta samassapa tuli itäe isäntäkin hemmetinmoisella kiireellä luokseni, nosti lakiaan ja sanoi:

— Tervetuloa, ystävä.

— Oletettavasti minun täytyy tänne jäädä? kysäsin minä. Ja hän vastasi yrmeästi:

— Täytyy en minä pakota. Kyllä sinä saat mennä taivaaseen, jos huvittaa. Sinä et kai tiedä, että siellä ovat myöskin kotikaupunkisi naimattomat naiset....

— Menen sittenkin sinne.

— Mikä vahinko — ja noin sievä ulkomuoto! Kuule — täällä ei syödessä käytetä veitsiä ja kahveleita.

— Se on kyllä hauskaa....

— Täällä ei ole janomalehtiä, ei grammofooneja, ei 50-pennin romaaneja, ei puhelimia eikä kansallisia taiteita.

— Mutta onhan kansakoulunopettajien kuoro....

— Kyllä sinä siihen vielä totut ... Mutta tiedätkö sinä, että taivaassa on vaimosi?

— Onko hän siellä enkelinä?

— On. Ja soittaa pianoa!

— En sinua enää usko, valehtelijain kuningas.

— Katso, sanoi hän ja viittasi kädellään. Kohta näin koko taivaan....

Ylinnä virnaili tuo tyhmä runoilija, joka Golgatalla lynkattiin.... tuolla on vaimoni sylirakkinsa kera, tuolla painoasiamies, poliisimestari — koko yhteiskunta vekseleineen päivineen.

— Jään helvettiin! kiljasin minä ja näky katosi.

— All right, tuumi hän ja avasi erään oven, työntäen minut sisälle.

— Tämä on sinun huoneesi, tuumi hän — tänne tulee siksi paljon väkeä, ettemme voi parempia järjestää. Jos jotain tarvitset, voit painaa nappuloista. Terve.

Huone oli tavallinen kolmannen luokan hotellihuone. Ja todella oli nappula nappulan vieressä yksityisiä mielitekojani varten.

Olen perinpohjainen luonne ja painoin heti jokaista yht'aikaa. Ajattelin: on hauska tietää syy onnettomuusiini.

Ja heti ilmaantui ovelle eräs laiha ja hassulta näyttävä mies, jonka tunsin — itsenäni. Sillä oli pitkät korvat ja kalju kiire....

Tuo oli jotain niin häpeämätöntä, että olin pudota parvekkeelta.

Ja taas kuului orkesterin soitto.

**Ja idästä vaalence uusi päivä ja viulut
tervehtivät sitä riemuiten. Ja neekerit iloit-
sevat ja basso sanoo: all right.**

Neekerit te te neekerit....

PAKARISET.

Hän ilmaantui eteeni ivallinen myhäily suupielissä.

Hän oli myrkyllisimmän näköinen mies, mikä milloinkaan on kieltään ihmiskunnalle näyttänyt.

Se tapahtui Kansallisteatterissa. Esitettiin alennetuin hinnoin "Tukkijoella." Se oli riemujuhla: näytelmä meni sadannen kerran. Ihmiset olivat innoissaan. Ennen kuulumatonta Suomen näyttämötaiteen historiassa!

Suuremmoista!

Rohkaisevaa!

Kansallista!

Juuri silloin kun ihastuksen myrsky oli korkeimmillaan, kohtasin hänen katseensa.

Tuntui siltä kuin olisin saanut jäähytelöä niskaani. Hänen alahuulensa pistäysi esiin niinkuin teräväreunainen malja, jolla on piripinnallaan hapanta kaljaa.

Hän tuli heti luokseni, huomatessaan olemuksensa vaikutuksen.

Hän esitti: hänen nimensä oli Herra Pakarinen, ammatiltaan politikko.

Herra kuului ehdottomasti Pakariseen.

Hän nähtävästi vihasi kaikkea, mikä vihahti sovinnaisuuteen. Hänen kaulanauhansa roikkui kuin vasikan kieli. Hänen tekkinsä olisi voinut kaunistaa mitä museota tahansa. Nenässään oli ihana solmu, jommoisia näkee espanjan mustalaisten nenissä.

Mutta sittenkin oli hänessä jotain sellaista, mikä määrää, että hän oli Herra Pakarinen eikä mikään tavallinen Pakarinen.

Hän näytti tietävän sen varsin hyvin. Muut ihmiset olivat tavallisia Pakarisia, mutta hän oli kaikkien pakaristen herra.

Ensi silmäyksellä ei hänessä huomaa muita inhimillisiä heikkouksia kuin jo mainitun nenän. Nenä on sairas. Siinä on polyyppi.

Hänellä on taskussaan parin korttelin pituinen metallilanka, jonka hän työntää hirvittävän syvälle.

Sitten hän alkaa puhua:

— Kansallinen juhla tolarit.

Mutta samalla avataan väliverho.

Hän istahtaa viereeni, huolimatta siitä, että paikka ei ole hänen. Hän ottaa rassinsa ja alkaa rassaila. . . . Samalla hänen

silmänsä tirrottavat näyttämölle ja huuli on kuin lippo likaisen lähteen reunalla.

Se piru osaa olla kauhea!

Väliajalla esittää hän minulle synkän herrasmiehen, jonka nimi on Veli Pakarinen.

Veli Pakarisen naamalla ja veli-nimityksellä ei ole mitään tekemistä toistensa kera.

Tuskin pentelekään kutsuisi häntä irvistämättä veljekseen.

Veli Pakarisen naama on harmaa ja siileä kuin vesiperäisen maan nauris. Hän on synkkä kuin hirsipuu ja jos hän joskus nauraisi, tuntuisi se mestauslavan rakentamiselta.

Tuntuu kuin olisivat muut syöneet hänen pannukakkunsa, juoneet hänen viinansa ja rakastelleet hänen naistansa.

Tämä kauhea mies ei puhu minulle sanaakaan.

Kun näytäntö alkaa, istuu hän viereeni toiselle puolen, vaikka paikka ei kuuluukaan hänelle. Kun paikan oikea omistaja tulee, lähtee hän pois, luotuaan pelästyneen silmäyksen hirsipuuhun. Muuta hyötyä tuollaisesta naamasta tuskin onkaan.

Veli Pakarinen katselee näyttämölle aivan kuin rutto, joka uhkaa jumalista kirkonkylää.

Ja kun väliajalla nousemme, huomaan

suuren sovittavan piirteen hänessä. Se ei ole henkinen, vaan ruumiillinen: hän nilkuttaa.

Se on yhtä sovittavaa kuin sekin, jos hirsipuussa on pääskysen pesä tai mestauslavalla leikellään kanojen kauloja tai seerumi ruttoa vastaan keksitään.

Mutta Herra Pakarinen esittää vielä kolmannen Pakarisen.

Tämä kolmas Pakarinen oli sellainen, että sanat tukkeusivat kurkkuuni niinkuin juusto.

Jos olen ennen kummallisempaa Pakarista nähnyt, saa minut paistaa vartaassa.

Hänen nimensä oli Tossu-Pakarinen. Tämä nimi johtui siitä, että hän harjoitti kenkäkauppaa.

Hänen naamansa oli kiiltävä kuin paras lakerinahka konsaan.

Mikä se teki hänet niin kamalaksi eli kaikkien Pakaristen Pakariseksi?

En tiedä?

Ja kumminkin: jos Veli Pakarinen oli niinkuin hirsipuu, oli Tossu-Pakarinen piru, joka noukki katkenneet päät pussiinsa ja keitti ne piessä.

Tai hän oli kuin itse ruton siemen, joka olisi voinut istuttaa saastan vaikka vanhaan tammeen.

Minä pelkään häntä.

Jumalan kiitos ettei enää ole väliaikaa....

Sillä mahdollisesti esitettäisiin minulle itse Pää-Pakarinen....

Tossu-Pakarinen voinee olla hauska mies. Hän lie myös kunnollinen kansalainen ja etevä jäsen puolueessaan.

Ei tee mitään.

Jos veli Pakarinen on synkkä kuin hirsipuu, on Tossu-Pakarinen se, jonka tulisi siinä riippua. Se olisi helvetillinen kolmiointu, jos Herra Pakarinen ilmaantuisi vielä ja rassailisi nenäänsä, ojennellen alahuultaan....

Nämä Pakariset ovat versoneet samasta sukujuuresta. He eivät olleet veljeksiä, eivätkä serkuksia eivätkä edes orpanuksia.

Heidät liitti yhteen ainoastaan nimi — samoin kuin lampaalla ja hieholla voi olla lempeä nimi Janne.

Kun väliverho avattiin, riensin paikalleni.

Mutta minun paikallani istui jo Tossu-Pakarinen....

Painoin ovet hiljaa kiinni ja katosin.

— — —

Kävelen sinne, kävelen tänne.

Joskus tulee ystävä vastaan. Poiketaan ravintolaan, poltetaan hyvä sikari ja uneksitaan uudesta yhteiskunnasta ja uudesta ihmisestä. Ne haihtuvat yhtä nopeasti kuin

savukin: kapakkaankin lasketaan joskus raitista ilmaa.

Se oli syksy vuonna 1905.

Se oli samallainen kuin muutkin syksyt. Hieman kylmää, sadetta silloin tällöin.

Mutta ilmassa oli levottomuutta.

Suomen suvun kärsimyksiä mitattiin artikkeleissa ja lentolehdissä.

Erään runoilijan ja erään keisarin patsalle kannettiin kukkasia. Ylioppilaat opettelivat laulamaan isänmaallisia lauluja. Joka mies osasi hieman politikoida.

Isänmaa tönättiin hereille. Kansalaisten valistamiseksi levitettiin maahan suuri määrä lentolehtiä ja kauppiaat lahjoittivat saippuaa.

Vårt land sekaantui Maamme-lauluun.

Vårt land är fattig jos kultaa kaipaakaan ken.

Toisilla oli takataskussaan revolveri, muutamilla rukouskirja, eräillä lehtiä isänmaan adresseista itsevaltiaalle. Työmiehillä oli tyhjä rahamassi ja lahjaksi saatu "Vänrikki Stoolin tarinat."

Urkkijoita liikkui kaikkialla. He edustivat jaloa hallitusjärjestelmää.

Sitten valkeni eräs syyspäivä.

Se oli ihmeellinen syyspäivä.

Herrojen neuvottelupöydässä on laulettu kaksikielisesti, suomimielisesti.

Silloin isketään pöytään nyrkki. Se on

yllättävämpi kuin rankkasade — ihmiskieli ei tunne sanaa, jolla tilannetta kuvata.

Nyrkin omisti se, jonka silmille oli pölyytetty Vänrikki Stoolin tarinoita ennen vuotta 1905.

Tämä Nyrkki oli unohdettu kutsua elämän pitopöytään.

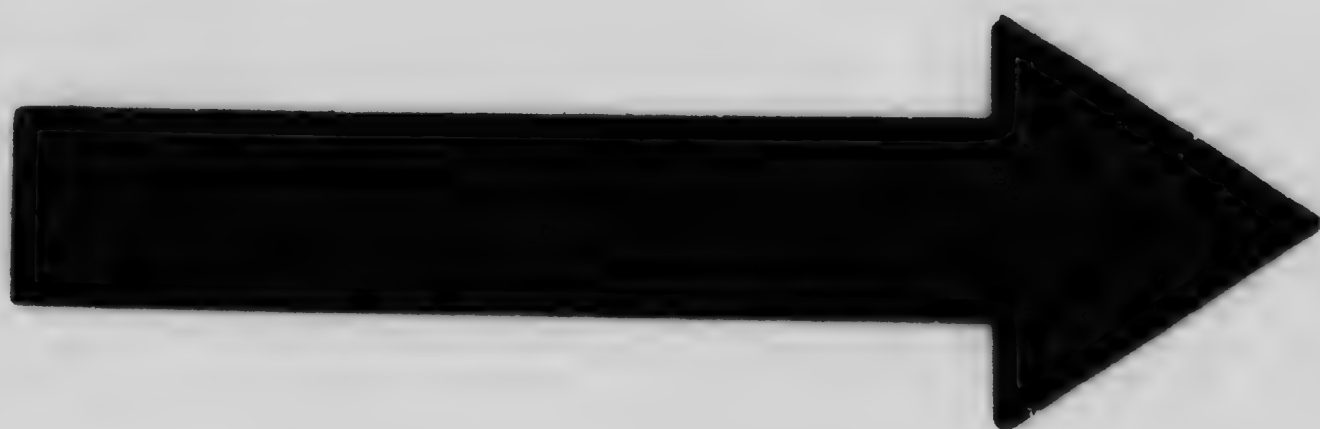
Nyrkki tuli ilman käyntikorttia ja valkeita hansikkaita. Ja läsnäolevat ymmärsivät aseman ja kumarsivat Nyrkille.

Siellä oli myös Herra Pakarinen.

Herra Pakarisen irstas virna katosi samassa silmänröpyksessä. Suupielet oikeivat, nenärassi putosi maahan ja hän tuijotti Nyrkkiin.

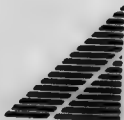
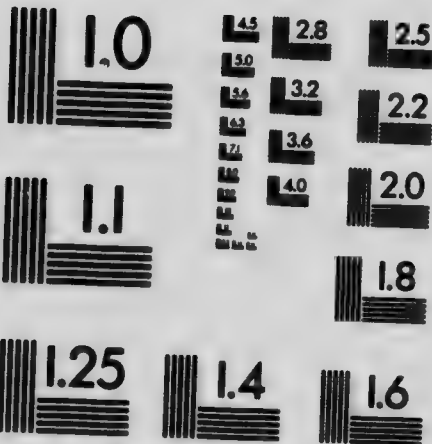
Siellä oli Veli Pakarinen, teollisuudenharjoittaja. Hän oli usein nähnyt tämän käden, mutta ei Nyrkkiä. Hän pelkäsi. Hän oli koko ikänsä nilkuttanut, myynyt vekseleitä ja valehdellut. Hän tunsi, että Nyrkki tirskautti iskun päin hänen salturihöskiään. Hänen pelkuruutensa, hänen mitättömyytensä ja saastaisuutensa pursusi esiin samoin se riettaan taudin isä, jota taitavat lääkärit puristivat hänen polvestaan.

Tossu-Pakarinen oli siellä. Hän unohti lapikkaat ja sirot tanssikengät. Hän huomasi vain, että hän oli suuri lurjus, joka varasti, nylki ja petkutti. Ja hän huomasi, että hän aina oli vallannut sen istuimen,

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART

(ANSI and ISO TcST CHART No. 2)

APPLIED IMAGE Inc

1853 East Main Street
Rochester, New York 14609 USA
(716) 482 - 0300 - Phone
(716) 288 - 5989 - Fax

joka ei kuulunut hänelle. Ja kauhukseen huomasi hän, että Nyrkin kera ei tingitty, kuten ostajan kanssa.

Se oli marraskuun viides päivä vuonna 1905.

Silloin näin toisen kerran Pakariset.

— — —
Kolkko talvi vuonna 1911.

Suuri Nyrkki oli vedetty takaisin.

Se oli kova talvi. Ihmiset eivät kuole nälkään ja siinähan onkin julmuus: on ainoastaan sen verran ravintoa, että ei voi rehellisesti sen puutteessa kuolla.

Nälistyneet maleksivat kaduilla ja torikoirat saavat vaarallisia kilpailijoita.

Silloin rientää viisas hallitus ayuksi: kysytään lihakauppiailta, miksi he vaativat niin kovin korkeita hintoja lihasta.

Juu, vastaavat kauppiaat, otamme vaan.

Hallitus nyökkää. Se on tehnyt voitavansa ja nälistyneet luultavasti iloitsivat.

Yksityiset ihmiset rientävät apuun. Teatterit antavat ilmaisia näytöksiä nälkäisille nälän lieventämiseksi, rouvasväenyhdistys pitää ylimääräisen kokouksen, jossa ilomielin todetaan, ettei yhtään ihmistä ole vielä nälkään kuollut. Kansantaloustieteilijät suosittavat voita, jolla ei ole mitään tekemistä lehmän kanssa ja eräs makkara-yhtiö kerää Karjalasta hevosenraatoja. Pelastusarmeija rukoilee rumpujen päristes-

sä ja saa kunnalta parituhatta markkaa Jumalan valtakunnan levittämiseksi etukaupunkeihin. Hätäaputoita teetetään, mutta ei makseta palkkaa. Sitten huomataan, että maassa on liika-asutusta ja valtio työntää 50 tuhatta markkaa — Höyry-laivaosakeyhtiön kassakaappiin!

Eräs runoilija runoilee "Elegian nälälle" ja saa valtion palkinnon.

Vuoden 1911 kevät oli synkkä kuin ruttoon kuolleiden kalmisto.

Vantaan jäiden joukosta vedettiin pari miehen ruumista. Ne olivat sellaisia, jotka uskalsivat itse vetää rajan kärsimyksille.

Lääkäri avasi heidän kallonsa ja selitti tieteensä nimessä, että aivoissa ei ollut viikaa.

Eräs vapaamielinen lehti kehoitti avaamaan miesten vatsat, josta olisi voinut löytää totuuden. Lehti menetti ilmoittajansa.

Kevät oli pitkä, kirkas ja kylmä.

Laitakaupungilla ei poltettu puita, sillä niitä ei ollut. Lavantaudin siemeniä kuhi-sevaan vesijohtoveteen kylvettiin kourallinen jauhoja. Tätä vesivelliä kutsuttiin vatsan'lääkkeeksi, koska ihmiset sitä syötyään eivät enää mitään kaivanneet. Tai pantiin kattilaan pari viheliäistä luuta jonkun paleltuneen perunan seuraksi.

Jäähyhmeestä löydettiin eräänä aamu-na kaksi naista. Toisella oli lapsi sydäm-

mensä alla. Ne olivat paikattomia palvelustyttöjä.

Lääkäri avasi kallot ja selitti, että jotain vikaa oli aivoissa.

Naisten aivoissa on aina jotain vikaa, irvisti eräs pilalehti.

Tutkikaapas niiden emäntien aivot, joiden palveluksessa tytöt viimeksi olivat, huomautti vapaamielinen lehti.

Silloin, hädän hätyyttäessä julmimmin, ryhtyi senaatti ponteisiin toimenpiteisiin.

Se valitsi komitean tutkimaan työttömyyden ja hädän syitä. Komiteaan tuli asiantuntijoita ymmärtävimmistä luokista.

Hallitusta edusti Herra Pakarinen, teollisuudenharjoittajia Veli Pakarinen ja kauppiaita Tossu-Pakarinen.

Ensi töikseen komitea päätti lähettää Herra Pakarisen Skandinavian maihin tutkimaan työttömyyden ja hädän syitä.

Veli Pakarinen päätettiin lähettää Saksaan tutkimaan työnvälitystä.

Tossu-Pakarinen meni Venäjälle tutkimaan hyväntekeväisyyttä.

Komitea valitsi pari tavallista Pakarista lisäjäsenikseen. Näiden Pakaristen tehtäväksi jäi koota, järjestää ja painattaa ulkomailla olevien Pakaristen mielipiteet.

Vapaamielinen lehti laski, että komitean työ kestää vähintään viisi vuotta.

Syvästi loukkaantuneena komitea vas-

tasi, että tätä suurisuuntaista työtä ei sentään niin vähässä ajassa suoriteta....

Vastauksen lopussa oli vanna vertaus Rooman rakentamisesta.

Ja kevätaurinko tuijotti kaljuun ja kylmään maahan.

— — —
Tällöin tapaamme Pakariset kolmannen ja viimeisen kerran, sillä hehän lähtevät nyt kauvas pois isänmaasta, toki sentään isänmaan etuja valvomaan.

Se on jäähyväisjuhla.

Herra Pakarisen poliittisesti ivallinen hymy on haipunut, Veli Pakarisen hirsipuupiirteet ovat tasoittuneet ja Tossu-Pakarinen on jo vapautunut sydänkivusta, jonka hän sai, nähtyään ensi kerran Nyrkin.

Kirkkaana kevätaamuna saatamme isänmaan lähettiläät satamaan.

Rantajätkät ihmettelivät. He kuulivat kyyneleiden tukahuttamat sanat: Vårt land är fattig.... jos kultaa kaipaa ken — laulettavan kaksikielisesti, yksimielisesti.

Mutta kaupunki huokui kevyttä, nälän kiusaamaa aamu-untaan.

Touvit päästellään irti, ketjut kalahtelevat ja pian on laiva aavalla merellä, lokier lähtiessä kirkuen pakoon.

Jumala suojelkoon kallista lastia!

Isänmaa isänmaa odottaa komiteaa!

OSAKEYHTIÖN IHMINEN.

Hän oli jo vanhahko mies oppiessani hänet tuntemaan.

Hän kävi joskus luonani syleksimässä permannolle. Ei hän juuri puhunut, sillä hän oli ollut koko ikänsä pienen maaseutukaupungin tehtaassa ja tullut vaiteliaaksi.

Eräänä iltana oli hän tavattoman kiihottunut. Minä luulen, että kevät sen teki. Me vapaat ihmiset, jotka iloitsimme kevästä ja poimimme sinikelloja, me emme sitä ymmärrä. Se on kaiketi elämänkaipuuta. Silloin jutteli hän minulle elämäkertansa, ja se oli kauheata, sillä hänellä ei ollut mitään elämäkertaa.

Tällainen oli hänen tarinaansa.

— — —
Ikäviä, kovin ikäviä ovat tehtaat.

Tai enkö kertoisikaan? Jos veljeni ja sisareni säikkyisivät ja ymmärtäisivät liian vähän tai enemmän kuin tarkoitan? Ja

jos ne onnensirkat, joita jotkut ovat houkuttelleet takkojensa taakse laulamaan — jos vaikenisivat naurin, vaikenisivat aini-aaksi.

Tehtaat ovat niin ikäviä. Aamulla tulee ikävä vastaamme tehdasteillä ja saattaa meidät illoin kasarmiimme. Emme me voi sille mitään.

Tämän me huomaamme joka aamu: kimakka vihellys kuin ruoskan siimasta — sumun seassa ylenee huikean korkea savutorni ja sitten vaalenee harmaa aamu. Me menemme työhön.

Narisevat kenkämme, rauta anturoissa rohisee, miesten polvet lyövät loukkua ja lapset, joiden on vanhusten vakavat katseet, polttelevat puupiippujansa. Meidän naiset kävelevät rumin ja pitkin askelin. En ymmärrä miksi heidän askeleensa ovat tahdittomat. Heitä kaiketi väsyttää.

Kaikki katselevat maahan tai suoraan eteensä. Hävetääkö? Onko työ häpeällistä?

Me emme iloitse työstä. Minä kudos kirjavia kankaita, mutta en iloitse kutoesani kirjavia kankaita.

Emme me sentään paljon mietiskele näitä. Emme me saata sanoa, onko työ häpeällistä. Sieluistamme se voitaisiin luoda, ja minä luulen että vastauksemme olisi

hämmästyttävä, jos sen joku sielujemme sisäkammioista lukisi.

Työ on häpeällistä, ajattelevat useat. Lienee se totta — voi se myöskin olla valhetta. Minä luulen, että työ ei ole häpeällistä.

Minä olen kuullut monta opettavaista kertomusta suurista miehistä, jotka ovat alentuneet tekemään ruumiillista työtä. Ihailin heitä lapsena, mutta vanhennuttuani olen itsekseni näin puhunut — puhunut heille, suurille, tai jollekulle heistä:

Sinä haluat suureksi, koskas alennat itsesi. Mutta huomaatko, että on naurettavan tyhmää ruveta suutariksi, räätäliksi tai tehtaalaiseksi suuruudenkehän tähden? Sinä nöyrryt tekemään työtä, mutta tiedäthän ettei työ ole nöyryymistä. Nöyryyksesä täytyisi työn olla häpeällistä, mutta sitä se ei ole. Sinä häpäiset siis työn, tekemällä sitä nöyryyksesä.

Itsekseni vain olen aprikoinut.

Niin ja noin elämä sentään on mennyt. Emmekä me melua, vaikka aika kuluukin. Hiljaa lykkänällä me raahustamme. Olemisen ilo — aavistus jostain kaukaisesta, jota emme voi saavuttaa.

Katsokaa meitä aamusin, hyvät ihmiset! Hymyilkää kaliseville puukengillemme tai tossahteleville tallukoillemme, pudistelkaa päitänne kuullessanne meidän rykivän, hir-

mustukaa, peljästyköö, kuullessanne nau-
ruamme. Helttyköö — kirjoittakaa artik-
keli jokapäiväiseen lehteen....

Tehtaalainen minä vaan olen. En ra-
kasta mitään, en kunnioita, en toivo, en
harrasta, en herätä harrastuksia. En ym-
märrä keinotekoisia murhenäytelmiä, jotka
päätyvät onnentoivotuksiin ja kihlauksiin.
Pakenen laulua ja soittoa — se voisi herät-
tää eräitä säveliä — haudassakin eläviä sä-
veleitä.

Sillä minä pelkään ihmisten valehtele-
van. Ja luulen, että onnettomuudeksemme
mekin valehtelemme — valehtelemme aina
ja samalla tavalla. Meille myöskin on va-
lehdeltu.

Hyvät ihmiset — katsokaa meitä aa-
musin!

Nämä tässä ovat minun sisareni. En
tiedä, liekö heissä mitään puoleenvetävää,
mitään hyvää, mitään miehen silmälle
kelpoavaa. Ehkä he ovat samanlaisia kuin
muutkin. Yhtä alakuloisia, yhtä selittä-
mättömiä; kenties heidän elämänpuronsa
juoksevat kuten lukemattomat muutkin,
kautta mutakuoppien, ehkä kukkarantain-
kin, ja ehkä ovat he tietämättömiä, umpi-
mielisiä, hyviä toisilleen. Tehtaanmestarit
luulevat, että he ovat laiskojaakin, kenties
raakojaakin.

Me olemme kaikki samanlaisia — teh-

taalaisia, turmeltuneita ihmisiä — mutta tämä on kauheinta: meilläkin on sielu, emmekä me tiedä mitä sillä tekisimme. Sillä kone tekee työn puolestamme, se kai ajatteleekin, ja hihnat raksuttavat, ja kun kone vanhenee, heitetään se romurautojen joukkoon. Ja niin mekin kulumme, sielumme unhotamme ja elämä kuluu, meidät unohdetaan. Se menee omaa rataansa. Yksitoikkoisesti, hiljalleen. Joku meistäkin on ollut keksivinä, että elämä on väririkasta, vaihtelevaa, mutta tottahan ikävissään jotain keksivät. Ja voihan se olla — mistä minä sen tietäisin — mutta silloin ei ihmisten tarvitsekaan kutoa kirjavia kankaita.

Noin se elämä menee. Se on mennyt niin, emmekä me ymmärrä kummeksia.

Minua säälistää nuo sisareni. Muistan sen päivän, jolloin he tulivat säälistäviksi. Heissä oli vielä siihen aikaan jotain, joka puhui naisesta, jotain, joka lupasi tulevaisuudessa kasvaa ja antaa sadon. Niin, luulen heissä silloin enimmän ihmistä ja naisia olleen.

Kunnes isävainaja kerran kesäiltana sanoi:

— Hulda ja Matilda saavat aamulla tulla työhön tehtaalle.

Jonka jälkeen isä yski. Ja hän kuolikin pian ja haudattiin kassan kustannuksella yhteiseen hautaan.

Mutta sisaristani tuli tehtaantyttöjä ja he läntistyiivät ja punoivat uumillensa luita, näyttääksensä viehkeiltä, ja kukkiakin he rakastivat, työnsivät niitä ruukkuihin ja niitä katsellessaan rupattivat tuulentuomia niitä ja näitä. Mutta minä näin, että he olivat ainaisessa hädässä, että he kuoleman kauhulla ajattelivat jotain käsittämätöntä, hämää ja että heidän sisällänsä aina nyyhkytti ja vaikeroi eräs ääni.

Minä leikin siihen aikaan, vaikka en voinut ollakaan lapsi. Eräänä päivänä jouduin minäkin koneen toveriksi. Ja minusta tuli sellainen kuin tuli — tehtaalainen.

— — —
Ikäviä, kovin ikäviä ovat tehtaast.

Minä yritän olla iloinen, remahdellakin joskus yritän, mutta en voi, ja illalla meidän veljeni luo, koretan liikuttaa hänessä jotain ja sanon:

— Minun on kylmä, niin kovin kylmä. Vilu, näetkös.

— Onko sinun kylmä? Kesikesällä! sanoi hän.

— Niin katsos, sieluani paleltaa.

— Oijoi. En minä ymmärrä. Näes kesikesällä.

Eikä hän ymmärrä. Ja minussa lakkaa äkkiä joku vakava sävel soimasta, sillä minä olen huono viulu; elämä ei epäsointu- ja siedä; minä typerryn ja pienenen silmis-

säni v häpätöiseksi, oman syyn murjomaksi. Tehtaalainen, tehtaalainen, vinkuu ja rääkyy sisälläni. Sitten nousen ylös, virottelen rohkean hymyn huulilleni ja valehtelen olevani valmis taistelemaan vaikka itse elämän kanssa. Viheltelenkin. Mikäs tässä nyt on oikein hätänä! Enkö ole ponnistellut? Olen, ja jos en voitakkaan, olen ainakin pannut kaikkeni voittaakseni. Joku ääni sanoo: valehtelet. Minä valehtelen mahdollisimman vähän.

Ja ynseä hymy on huulillani, sen tiedän, mutta sitten huomaan, että huuleni ovat terävät ja leveät kuin lapiot ja minä nousen äkkiä, ristituulten tempaamana ylös. Veleni nukkuu. Potkasen häntä puukengälläni vatsaan.

— Ka! Pirujako siinä!

— Terve nyt taas.

Menen puistokäytävälle, sivukaduille.

Puistikossa istuu pareja. Ilta-aurinko hyväilee harmaita kivitaloja. Linnut kilvan puissa sirkuttelevat.

Minä kävelen, mutta en uskalla harmaaseen seinään kuvautuvaa varjoani katsoa, sillä jos katsoisin, näkisin suurentuneen varjon mitättömästä vartalostani, näkisin väärät sääreni ja litteän otsan. Olen niin naurettavan pieni ja kömpelö. Enhän minä kävele, vaan hiihtelen, en naura vaan

kutistan naamaani rujoksi kuin mädän nauriin, enkä ajattele vaan tuskailen.

Tällaista se on aina ollut.

Hiihtelen kasarmillä. Rappukäytävällä istuvat Hulda ja Matilda. He lukevat iltauringon valossa runoja sinikantisesta vihosta. Omia tekemiä....

He katsovat minua. Luulen heillä olevan jotain mielessä. Tällaisina hetkinä minä kaikistakin pahaa ajattelen — minä pelkään, että minusta ajatellaan pahaa, että tehdään pilkkaa, huonoa, veristä ivaa ja äkkiä minä käyn Matildan olkapäihin ja kähisen:

— Virnistelkää tekin oikein mielenne hyväksi! Osottakaa sormellanne! Ette tekkään kauniita ole! Ette perkele

Minä herään omaan ääneeni. Tai herään oman onnettoman olemukseni kamaan sekasotkuun, — mitättömyyteni kapiinaan kaikkea sitä vastaan, jota en ymmärrä. Kuulen sisimmässäni äänen, verisen — vihlovan äänen: auttakaa!

Ja menen huoneeseeni.

Seinillä kirkuvan kirjavat paperit, nurkassa ritisevä puusänky elukoineen ja illallinen pöydällä. Leipää, perunoita ja makaraa. Sunnuntaipuku on seinällä naulassa. Taas näen surkean muotoni pukuun kuvautuneena: väärät, turhanaikaiset housut ja takissa olkapäät terävinä kuin port-

tipylväät. Liivintaskusta pilkottaa käytetty pääsylippu kansanhuveihin.

Heittäyn selälleni sänkyyn ja kiinnyn katselemaan pellinuoraa.

Olen liian pelkuri tehdäkseni itsemurhan.

Niin, sellaisiksi meidät tekee osakeyhtiön tehtaat.

SANOMALEHTI.

**Kaiketi olen minä yankee.
Minulla on leveät housut ja kultahammas.**

**Minulla on vaimo, piika ja papukaija.
Silinteri päässä ja sikarikotelo irokesi-
indianin kaljusta pääläestä.**

**Keppi, jossa on kultainen nuppi. Parra-
ton naama, joka ei hymyile, ei itke, ei ve-
nähtelee — sanalla sanoen, jollaisia kehittyi
19 vuosisadan loppupuolella.**

Eräänä päivänä sain ihanan tuuman.

Minä päätin perustaa lehden.

**Sen piti olla nälkäisten ystävä ja inhi-
millisyyden apostoli. Sillä piti olla vapaa
ja rehti valtiollinen ohjelma. Se seuraisi
yleisiä asioita vilkkaasti ja asiantuntemuk-
sella.**

**Hyvä uutisosasto, taideosasto pienen
maan parhaiden kykyjen toimittama ja
oma kirjeenvaihtaja pääkaupungissa.**

Kolme kyyppäriä urkkimassa tietoja herrojen yöelämästä (korvausta vastaan tietysti) ja rahasto sakkojen maksamista varten. Neljä toimittajaa (vastaajana minä) sekä runsaasti avustajia pitkin maata.

Tunnettuja kykyjä.

Sen nimi oli Ihmisyys. Sen komeampaa nimeä en sattunut siinä touhussa löytämään.

Sitten minä lähetin ilmoituksen paino-
hallitukseen ja annoin yhden numeron Ihmisyyttä.

Seuraavana päivänä koputettiin ovelle.

Joku mies tuli sisälle, ryki kurkkunsa puhtaaksi ja tuijotti minuun kuin sfinksi erämaahan.

Tyhjät silmät.

— Uusi, ujo avustaja, ajattelin minä —
lehti herättää kaikki nurkkiin nukkuneet
kyvyt — —

— Oletteko te Ihmisyyden toimittaja?
kysyi mies.

Olinhan minä.

— Minulla olisi asiaa.

Jäin odottamaan. Hän kaivoi poveaan. Vilkuu epäluuloisesti. Liian ujo, ajattelin minä — voi olla joku metsäasiaintuntija tai vakuutusasiamies.

Sitten löysi hän jonkun paperin. Leveä ja likainen.

— Runo, ajattelin minä. — Ainakaan aluksi emme julkaise runoja.

— Tekö omistatte Ihmisyyden?

Hän kysyi.

Ja minä:

— En minä yksin. Sen omistaa jokainen, joka ostaa sen kadunkulmassa 10 pennillä.

— Mutta juriidisesti — pämäsi hän — ymmärtääkö hän: juriidisesti?

— Juu, juu. Mutta mitä se teihin kuuluu?

Hän katseli riitaisesti:

— Minä olen painoasiamies.

— Ahaa.

— Teidän lehtenne ilmestyy laittomasti.

Laittomasti.

— Minä ilmoitin.

— Mutta ette pyytänyt. Pyytänyt.

— En.

— Lehti lakkautetaan.

— No saamari sitä miestä. Mutta lehti on minun.

— Vaikka. Täytyy pyytää.

— Mutta jos en pyydä.

— Sittenpä nähdään.

Sitten hän lähti pois. Ei kiittänyt seurasta, ei sanonut hyvästiä, ei pannut ovea kiinni. Täysi moukka!

— Menin Ihmisyyden toimitukseen.

— Painoasiamies vaatii pakkokappaleita. Kierosilmäinen konttoripoika tämän

sanoi. Silmäkulmassa vino kysymysmerkki.

— Ei saa antaa.

— Mutta se ottaa. — Toiseen silmään tuli huutomerkki, vino länteenpäin.

— Ei saa antaa. Paitsi väkivallalla.

Kysymysmerkki katosi:

— Paitsi väkivallalla.

Toimituspöydällä oli kirje. Painohallituksesta. Ensimmäiset sanat:

— Ei voida suostua lehden julkaisemiseen. Täytyy pyytää lupa.

— Helvetti.

— No.

Raastuvanoikeuden lähetti oli ovella.

— Oletteke te Ihmisyiden toimittaja?

— Olen jumaliste!

— Kanne luvattoman lehden ulosantamisesta. Huomenna on raastuvanoikeuden istunto. Kuitatkaa.

Ja minä kuittasin ja mies haihtui.

Täytyy kirjoittaa kova artikkeli huomiseen lehteen. Hyvällä stiilillä.

— Kyllä ne pirut. . . .

Ovella seistä vohotti toinen otus univormussa.

Hän:

— Koska painoasiamieheltä on kielletty Ihmisyys, on teidän saavuttava vastamaan.

Minä kuittasin. Huomenna. Hyvä on.

Mies hyvästeli oikein kädestä pitäen. Kasvatuksen merkki.

Kaksi painokannetta. Hyvä. Kaksi artikkelia. Hyvällä stiilillä.

— No, mitä taas?

Ovella seisoi ulosottomies apulaisineen.

— Lehti otetaan takavarikkoon painoasiamiehen määräyksestä.

— Prr! Mutta sitä ei ole enään yhtään kappaletta.

Mutta ne pirut veivät jokaisen kuin satuiivat löytämään.

— Hyvä juttu, ajattelin — yksi uutinen ja kaksi artikkelia.

— Ja interveivaus! kiljasin minä ihastuneena! Minä haastatan painoasiamiestä. Ei ole minun syyni, jos lehti ilmestyy.

Ja minä lähdin.

Löin nyrkillä oveen.

— Onko herra painoasiamies tavattavissa?

— On, mutta hän korjaa juuri saappaitaan.

Ahaa! Entinen mestari.

— No, sanokaa että Ihmisyyden toimittaja on täällä.

Käytiin sanomassa. Ja sitten sisälle.

— Hra toimittaja.

— Hra painoasiamies. Minä haluan haastatella teitä.

— Painoasiamiehenä, ihmisenä vai kansalaisena?

— Suutarina.

— Puhukaamme mieluummin ihmisinä.

— Mutta eihän painoasiamies ole ihminen....

— On.

— Sanokaa r iksi Ihmisyyden täytyy kuolla.

— Sillä ei ole oikeutta elää.

— Mutta kukas te oikein olette?

— Painoasiamies.

— Kuka teidät on nimittänyt?

— Painohallitus.

— Mutta eihän painohallitus ole muual-
la kuin asiakirjoissa.

— Ihmisyyys ei saa ilmestyä ilman lupaa.

— Teidän lupaa?

— Joo.

— Teiskossako te ennen olitte suutari-
na?

— Korpilahdella.

— Kuulkaahan! Minä toimitan teidät
johonkin kaupungin verstaaseen, jos luovutte....

En huomannutkaan kun olin kadulla.
Minut oli heittänyt painoasiamies ja suutari. Sulasti, aistikkaasti!

Menin toimistoon.

Kierosilmäinen konttooripoika oli ihmeissään:

— Ettekö vielä olekaan vankilassa?

—tä?

— Minä luulen, että herra toimittaja —.

Päivä kului iltaan. Aamulla piti Ihmissyyden imestyä. Ja se ilmestyi.

Aamulla helisi koko talo. Koputettiin ovelle. Painoasiamies itse. Taas!

— No. Mitä pirua?

— Te olette Ihmissyyden toimittaja. — Niin vihoissaan, ettei oikein nähnytään.

— Ah! Hra painoasiamies! Minulla on kunnia — — —

— Hiiteen! Tekö olette kirjoittanut tämän sapiskan?

Hän veti taskustaan Ihmissyyden ja näytti uutista: "Korpilahtelainen suutari."

Minä kysäsin yksinkertaisesti ja vaatimattomasti:

— Eikö totta: hyvin kirjoitettu?

Hän katsoi silmät pyöreinä kuin tapinreijät.

— Hyvin Kas kun ette tiennyt, että olen ollut poliisina myös ja vahtimestarina ja tarkastajana ja issikkana ja vakuutusasiannehenä ja asioitsiana — — —.

— Entäs talonhuijarina tarkoitan, lehmään sekaan....

— Häh?! Mitä te sanotte? Kuulkaa — mitä te teette siellä?

— Minä kirjoitan muistiin ammat-
tinne sanelkaa harvempaan

Hän läheni minua, mutta minä olin nyt
vikkelämpinen ja työnsin miehen ovesta ja ve-
din salvan eteen. Eteisessä raivosivat kor-
pilahtelaiset luonnonvoimat. Minä vihelte-
lin. Kädet housun taskussa ja jakausta kes-
kellä päätä.

— "Hevosia hyviä ja rukihia, jyviä, sano
Isontalon Kaarlo Kustaa...."

Ja menin toimistoon.

— Täällä odotetaan, kuiskasi konttori-
poika. — Otanko luudanvarren vai punta-
rin....?

Itse viskaali! piru irti!

— Hyvää huomenta! — juttu takäläi-
sen painoasiamiehen kunnian loukkaami-
sesta.

— Mutta eihän hänellä ole kunniaa!

— Hm. Hyvästi.

—västi.

Telefooni soi. Halloo! Juu. Perk....
Uhkasakkoja, ellei pakkokappaleita anne-
ta. Neljäsataa markkaa.

Mutta mitäs minä miistä! Kirjallinen si-
su, kunnianhimoinen Neljä juttua!
Neljä uutista ja pääartikkeli. Murhaava ot-
sake kaikkiin!

Vinot silmät näyttäytyivät ovesta.
Konttoripoika:

— Kirjapainon omistaja on haastettu oi-

keuteen luvattoman lehden painattamisesta.

— Hyvä on.

— Ja painomestari.

— Hyvä on.

— Ja ... minä — —.

— Mitä!?

— Minä.

— Mistä syystä?

— Luvattoman lehden jakamisesta ja sentähden myös kun minulla on hieman — vinot silmät ... olen kuulemma katsunut painoasiamieheen kierosti — — vaikka se johtuu hammasrampista, jonka minä sain vuonna 1910 — — phii — ii — — mitä minulle nyt kotona sanotaan — — — maaliskuussa minä sen sain 19 — hammasram ...

Voi sun surkeutta! Ja huomenna pitäisi ihmisyyden taas ilmestyä!

— Kuulehan — eihän latojia ole haastettu? ?

— Ei.

— Älä sure sitten.

Tänään täytyy mennä vastaamaan.

Kuinkahan käynee? Käteni ovat housun taskussa.

„Hevosia hyviä ja rukihiä, jyviä —”.

Ulkona vuottelee pitkä köö miehiä ... he odottelevat ihmisyyttä ...

OTTO LEPAA.

Yhteiskunta on kuin juopuneen miehen luoma.

En tunne koko maailmassa kuin yhden hauskan ihmisen. Hän on jo arvattavasti kuollut rakkauteen tai köyteen, joka onkin yksityisasia, ja vieläpä ainoa asia, jonka suhteen hänellä saattoi olla jonkinlainen mieskohtainen maku. Hänestä sai piru kovan purtavat. Aavistan, että valheen isä näytti tälle hauskalle miehelle ruokottoman takamuksensa, riisuttuaan sitä ennen jaloistaan housut, jotka oli saanut eräältä neekeriltä, joka vuorostaan oli tämän jalon vaatekappaleen saanut yhdistykseltä „Seura Pakanain Pukemiseksi Housuihin”.

Hänen häpeämättömyytensä oli suomalaisen, aivonsa gallialaisen, kasvonsa maailman-kansalaisen, ruumiinsa englantilaisen ja pansa mustalaisen. Hän oli ammatiltaan taiteilija.

Jos ihmisellä on kohtuullinen määrä kunniaa, kolme ystävää, jotka valehtelevat tottumuksista ja jos hän ei ole herkkä rakastumaan, elelee hän kutakuinkin onnellisena. Hän tyhmenee hiljalleen ja kuolee tavallisesti sydämenhalvaukseen tai johonkin muuhun yhtä kunnolliseen tautiin. Hänen haudallaan laulaa mieskuoro ja iloinen varpunen, mutta haudankaivajan hermostunut koira itkee. Maan matoiset imevät kallista samppanjaa hänen suolistaan ja niin on täytetty elämän ja kuoleman lait.

Niin ei ollut laita Otto Lepaan.

Otto Lepaa oli vanhan yrimyssuvun viimeinen vesa. Hänen nimensä oli aateliskalenterissa. Hänen aateliskilvessään oli ammoisista ajoista ollut lammas, — lammas edusti ennen muinoin hyvettä, ja Lepaan suku oli ollut niin hyveellinen, että taivaan herra oli ottanut sen luokseen; taivaan herra on usein osoittanut joko huonoa aistia tai jumalallista komiikkaa. Vaakunatutkimukset osoittavat, että ennen lammasta edusti hyvettä pyhä aasi, joka kantoi itkevän puusepän Jerusalemiin. Kun lammashyveet eltaantuivat, ilmaantui aatelisvaakunoihin jalopeuroja. Tämän johdosta on eräs myrkyllinen tiedemies huomavinaan että ihmiset etsivät eläimistä niitä hyveitä, joita ei ole heillä itsellään.

Lepaan suku oli ammoisista ajoista omistanut Lepaan kartanon Hämeessä. Karut torpparit potevat vieläkin suvun hyveistä: kun Lepaan päämiehet huomasivat, että maallinen tavara pilaa ihmisen sydämmen, ottivat he talonpojilta maat pois, jottei talonpojan yhden sakean tukkimetsän vuoksi tarvitseisi mennä helvettiin. Lepaat kahmivat kaikki, mikä oli hyvää: kalavedet, metsänriistan ja ihanien torpparityttöjen neitseyden. Kun suvun viimeinen päämies, Otto Lepaan isä, meni autuaitten metsästykselle, saattoi hän lähtiessään lausua: jumalalle kiitos, että sain elää kuin porras.

Sellaisen suvun jättö oli Otto Lepaa. Hänen luonteensa vahvana pohjavirtana kuohui lämmin veri, joka ilmeni rakkautena naisiin. Hän rakasti koko naissukua. Hän rakasti piikoja ja toisten rouvia, ja olisi varmaankin siittänyt pitäjän täyteen isättömiä lapsia, jos hän olisi ollut parempaa rotua. Sitäpaitsi tuli väliin muitakin seikkoja. Tila oli velkaantunut. Hän luovutti sen kohtuullisesta summasta eräälle vuokraajalle ja lähti maailmalle.

Tuhlattuun omaisuutensa alkoi hän mietiskellä. Hän huomasi, että maailma on kurja ja että yhteiskunta oli kuin humalaisen luoma. Hänen päähänsä pälähti luoda uusi yhteiskunta, sellainen, jossa jo-

kainen voi elää, jossa kaikki saavat ruokaa ja johon hankitaan kauniita naisia. Yhdellä iskulla päätti Otto Lepaa napata kolme kärpystä: kunniaa, toimeentulon ja naisten sylit.

Hän lähti Amerikkaan, mukanaan herkkuksia, jotka olivat perin kyllästyneet kurjaan yhteiskuntaan ja jotka luottivat Ottoon kuin jumalaan.

Hänellä oli loistavat puhelajit. Hän puhui sakilleen maata ja niin oli pian uusi yhteiskunta vapaine laitoksineen perustettu.

Sen nimeksi tuli Polyhymnia. Sen piti olla ainoa terve paikka sairaan yhteiskunnan ruumiissa. Se oli taivaanvaltakunta maanpäällä, jossa sai syödä vatsansa täyteen ja jossa ihminen tunnustettiin ihmiseksi siksi että hän oli ihminen.

Polyhymnian toivorikkaat asukkaat alkoivat raivata maata ja rakennella huoneita. Lepaa itse teki komean laulun, joka alkoi sanoilla: „Polyhymnia, maailme uusi ...”

En kirjoita Polyhymnian historiaa, vaan Otto Lepaan.

Eräänä yönä heräsi Polyhymnia kamaalaan epäsointuun.

Kuului ensin tavallisen koiran haukuntaa, sitten alkoi naisääni kiljua, siihen sekaantui synkkä basso, joka valikoimatta lateli erinomaisia kiro sanoja ja kaikki tämä päättyi ajojahtiin.

Aamulla soi Polyhymnian iso kello ja kansa kokoontui.

Kysymättä puhevuoroa, nousi muuan mies ja alkoi, käyden heti törkeästi asiaan:

— Polyhymnian miehet! Minun akkani luona kävi viime yönä muuan mies. Kuinka pitkälle hän pääsi, en voi sanoa ennen kuin yhdeksän kuukauden kuluttua, — nyt haluaisin vaan kysyä, saako tällaista tapahtua. Täytyykö minun ruveta aisan kannattajaksi?

— Kuka hän oli? kysyttiin.

— Kyllä te hänet tunnette tästä näytteestä, jonka ehdin nykästä hänen päästään, tuumi mies ja veti esille tuppulan mustia hiuksia. Kasa oli Otto Lepaan päästä. Hän istui nurkassa ja mietti sopivaa puolustuspuhetta.

— Tässä on päätettävä, jatkoi mies, ovatko naiset yhteisiä eli saako vaimo laskea muitakin vuoteelleen?

— Ei, jyrähti vastaus.

— Jaa, kuului heikko ääni.

Tämä Jaa nousi. Hän oli tohvelin alla ja hänen vaimonsa oli sekä ruma että häijy. Ja alkoi:

— Pyydän anteeksi, että puhun. Minä olen jo kuudenkymmenen vuotias. Olen asunut Polyhymniassa niin kauvan kuin te toisetkin, mutta Polyhymnia on minulle aina ollut Meluhymnia. Kolmekymmentäviisi vuotta sitten nain minä saatanan isoäidin. Sitä ennen elelin rauhassa. Ruokani parinkymmenen vuoden aikana valmisti tavallisesti ruokamatamit, joita oli yhteensä tällä ajalla kaksikymmentäkolme. Näistä kahdeksantoista kosi minua ja minä erästä neljätoista kertaa, saaden joka kerran rukkaset. Sitten tuli tämä nykyinen eukko, kosi minua ja minä en uskaltautunut antaa rukkasia. Näinä kolmenäkymmenenäviitenä vuotena olen saanut satakaksikymmentätuhatta selkäsaunaa. Polyhymnian miehet! Minä en ole tunteellinen, mutta sanon sentään: jaa! Minun pääni on paljas kuin kynityn kanan kupu. Se mies, joka nyhtäsi Otto Lepaan päästä kourallisen hiuksia, on ylpeä ja sanoo että sen hän ehti nykästä miehen päästä. Jos hän olisi ollut viisas ja ajatteleva mies, ymmärtäisi hän jättää tuon tehtävän vaimolleen. Otto Lepaan hiustukko lepää tuossa. Se on satunnainen, amatöörin voittomerkki. Kolmenkymmenen vuoden ajalla on minun hiuksiani luudalla laastu permannolta ja heitetty muun roskan joukkoon tunkiolle. Kaiken tämän johdosta

minä ehdotan, että akat kokonaan poistetaisiin tai tehtäisiin yhteisiksi. Olen puhunut. Jaa!

Sitten sai puhevuoron Otto Lepaa. Hän oli kammalla saanut pää-asiansa niin hyvin järjestettyä, ettei kokous huomannut, miltä kohdalta voitonmerkki oli temmattu. Taiteellisen paussin jälkeen alkoi hän:

— Kävin yöllä tämän kansalaisen vaimoa tapaamassa. Kävin yöllä siksi, koska tällaiset suuret reformit alkavat tavallisesti yön hiljaisuudessa. Yöstä ne sitten nousevat näköpiiriimme kuin kauniit kristallit.

— Kätilön avullako? kysäsi välillä suutunut aviomies.

— Vaimo, jonka luona kävin, tarvitsi henkisen aviomiehen. Aineellinen, ruumiillinen hänellä jo oli. Minä en tässä puolusta tekoani, naisia puolustan. Minulla oli siveellinen velvollisuus mennä hänen luokseen. Minä siis ehdotan, että Polyhymnian naisilla saisi olla henkinen ja aineellinen aviomies. Minä olen puhunut.

Se melu, joka näitä sanoja seurasi, todisti surullisella tavalla kuinka lyhytnäköisiä miehet ovat. Avuliaiden käsien kohottamana nousi henkinen aviomies korkealle ilmaan ja heittäytyi sitten pihamaalle mitä siroimmalla tavalla. Ainoan lohdutuksen soi mies, joka oli nainut saatanan isoäidin. Hän nimittäin huusi:

— Tule ensi yönä minun akkani henkiseksi aviomieheksi!

Siihen loppui Otto Lepaan oleskelu Polyhymniassa.

Hänelle oli tehty veristä vääryyttä. Hän, hieno ja sivistynyt mies, oli joutunut tyhmän naurun esineeksi.

Ja hän lähti kiertelemään suru sydämessä.

Polyhymnia, Polyhymnia, sanoi hän lähtiessään.

★

Miksi kiersi hän?

Jokainen luulee minun valehtelevan, kun sanon että hän tuli Suomeen.

Tultuaan vanhalle perintötilalleen, teki hän sen virkistävän havainnon, että hän oli köyhä mies.

Silloin alkoi hän miettiä uutta siirtolaa. Hän käveli sukukartanon suurissa suojissa ja aprikoi.

Sukuvaakunan lammas töllötti typerillä oinassilmillään. Kävellessään sai hän viimein taas *ajatuksen* ja ponnahti ylös.

Hän perustaa uuden siirtolan! Uuden Polyhymnian!

Uuteen siirtolaan ei oteta ihmisiä eikä jumalia.

Uuteen siirtolaan otetaan ainoastaan kanoja!

Ja niin lähti vapaaherra Otto Lepaa Amerikkaan, perustaakseen kaakottavan ja kotkottavan yhteiskunnan.

Kanalla ei ole luonnetta. Sillä ei ole muuta velvollisuutta kuin munia. Se on siis luotu kansalaiseksi valtioon, jota hallitaan rajattomalla itsevaltiudella.

Otto Lepaa hallitsi Kanalaansa rajattomalla itsevaltiudella.

Hän oli huomannut, että Kanalan ensimmäiset kansalaiset, kukko ja kana, Kalle ja Manta olivat toisiinsa rakastuneet. Ei siinä ollut mitään pahaa.

Mutta eräänä iltana sai Lepaa nähdä opettavan n. 1. Muuan kukko, pörröinen ja musta niinkuin hänkin, nousi omin luvien Mantan viereen orrelle. Hiljaisen kaakatuksen muodossa piti se Mantalle henkistä seuraa.

Mutta samalla saapui Kalle. Vilauksessa kävi hän henkisen aviomiehen niskaan, temmaten nokkaansa tuppulan mustia höyheniä ja — söi ne. Ja koko Kanala heräsi. Musta kukko heitettiin tunkiolle. Myöhään yöhön kuului Kallen toruva kot-

kotus. Ja polki sitten Mantaansa niin ettei näkynyt muuta kuin pyörivä kerä ...

Otto Lepaa muisti elävästi Polyhymnian ajat.

En tiedä, onko Otto Lepaa jo kuollut. Jos hän on kuollut asettivat jumalat hänet paimeneksi kaniinitarhaan, joksi he hänet alkujaan loivatkin.

Sillä se on ainoa yhteiskuntamuoto, joka sallii naisen pitää sekä henkistä että aineellista, ruumiillista aviomiestä.

PALVELIJATAR.

On muutamia ihmisiä, jotka näyttäytyvät ainoastuan sunnuntaisin virsikirja kainalossa ja kiiltävät kalossit jaloissaan. Heidän elämänsä on "isämeidän"-elämää. Suussa heillä aina on hurskas laulu tai kulunut lauselma elämän katoavaisuudesta. Syntinen ihminen väistää heitä ja ikäänkuin oikeuttaa heidät suoraa päätä taivaaseen. He ovat herran lampaita — haukkumanimi, joka ei heitä loukkaa.

Asuin etukaupungissa. Olen aina asunut etukaupungissa, vaikka kasvatukseltani olenkin keskikaupunkilainen. Se oli hiljainen talo, jonka asukkaat aamulla varhain menivät työhön ja palasivat illalla. Ainoastaan sunnuntaisin he olivat jalkeilla, mennäksensä kirkkoon.

Nelikymmenvuotias nainen, joka asui naapurinani, herätti suurimmassa määrin mielenkiintoani. Hän oli pitkä, vaaleave-

rinen. Hänen kasvonsa oli tehdasilma suorastaan myrkyttänyt: piirteiden ihana soi-keuskaan ei estänyt ajattelemasta vanhaa satua prinsessasta, joka kalpeana kuljeskeli etsimässä sulhonsa ratsun jälkiä, painautuaksensa jälleen arkkunsa lakanoihin. Hänen kasvonsa olivat ruumiin. Ai-noastaan silmät olivat kauniit, tai paremminkin älykkäät. Ne olivat runneltuneen ruhon ihanat lyhdyt.

Hänkin kävi kirkossa sunnuntaisin. Haalistunut nuttu hartioillaan meni hän sunnuntai-aamuna kirkkoon ja pysyi sieltä palattuaan sisällä koko päivän.

Erään kerran olin kuolla uteliaisuudesta. Häntä tapaamassa kävi nuori ylioppilas — jokseenkin tavallinen mies, jommoisia näkee Helsingin kaduilla syleksimässä joka askeleella.

Niin hiljaisella äänellä kuin poika puhuikin, erotin kumminkin sanan äiti. Jotain merkillistä siis tuon naisen elämä sisälsi.

Aikojen kuluessa kumminkin alkoi naisen mielestäni unohtua. Miksi minua liikkuttaisi ihmisen kohtalot? Kukin kyntää omalla aurallaan elämän peltoa. Kunkin on kynnettävä oma vakonsa. Se on elämän laki. Jos yhteiskunta on huono jakaja elämän kesannolla, on se uusittava.

Se oli maaliskuu. Ilta-aurinko nukah-

ti ruusupilveen kuin tyynylle. Maaliskuun yö on kuin satu, täynnä kevättä ja salaista iloa.

Naapurini huoneessa nyyhkittiin. Hänkö itki? Onko hänellä salaisia suruja? Ei se minua liikuta. Antaa hänen itkeä. Se keventää. Maaliskuulla kaikki herkäät ihmiset itkevät — huhtikuulla he nauravat ja hyppäävät tasajalassa.

Itkeköön rauhassa vanha vaimo. Hän ei häiritse naapureita. Kauniita silmiä pestään kyyneleillä. Minä en itke. Elämä on minut karaissut.

Miksi hän itkee? Kuulen hänen nyhkytyksensä. Jos hän olisi nuori ja kaunis, menisin häntä lohduttamaan. Mutta hän on vanha ja ruma. Minä olen nuori ja minulla on nuori veri.

Mutta sittenkin menin ja avasin hänen huoneensa oven.

Hämmästyin.

Edessäni seisova nainen ei ollut vanha eikä ruma. Hän oli nuori ja kaunis. Hänen vartalonsa suloiset ääriviivat kateillen peitti kallis silkkivaippa. Hameen alta näkyi soma solkikenkä ja rei'äkäs sukka. Soikeiden kasvojen hipiä olisi kelvannut kokeille jumalattarelle. Silmät tummien kulumien alla paloivat kuin etelän aurinko, huolimatta suurista kyyneleistä, jotka puutoilivat poskilta pernnannolle kuin kalliit

helmet. Hiukset oli taitava käsi järjestänyt. Ja suu, naisen ruumiin sielu ja sielun ruumis, helotti punaisena ja puoliavoimena aivan kuin äsken juuri olisi myynyt kainoutensa rakkaudelle. Valkeat kädet olivat sirossa asennossa ja pitkät sormet kuin luodut tanssimaan harpun kielillä. Hänen asentonsa, seistessään siinä edessäni, oli suloinen ja odottava. Olen monta ihanaa naista nähnyt, mutta en ihanampaa kuin hän. Oli kuin olisi kauneus ja nuoruus karkeoineet, viettäen keväistä juhlaa. Pettivätkö silmäni? Eilen vielä horjui hänen ruumiinsa kadulla kuin tautipesä ja vapi-sevat kädet puristivat tehtaalaisten ainoata ylellisyytesinettä, sateenvarjoa. Eilen vielä hän nojasi rappukäytävän käsipuuhun, rykien rinnastaan keuhkojensa viimeisiä rippeitä. Ja kuitenkin: hän se oli. Kasvojen soikko sen sanoi, silmien loisto sen tiesi. Hän se oli, vaikkakin elämän julma käsi nyt oli antanut ryöstämänsä kauneuden, vaikkakin luonto oli tuonut takaisin nuoruuden kalliit vuodet.

En voi epäillä. Hän kylpee siinä orvo-kin lemuissa kuin kevät, mantelinkarvaisissa silmissä suuret kyyneleet. Hän katsoo hämmästyneenä. En saa sanaa suustani.

Viimein sanoo hän:

— Kuka te olette?

Saan viimeinkin sanan suustani:

— Olen naapurinne seinän takaa. Minä kuulin, että täällä itkettiin. Tulin lohduttamaan muka.... Olen varmaan järjiltäni. Minä luulin, että täällä asui muuan vanha vaimo. Täällä asuittekin te, neiti. Minä pyydän anteeksi ja olen iloinen, ettei se vanha nainen täällä nyyhkyttänyt. Lähden heti pois. Uskokaa neiti, että tulin siitä vanhaa vaimoa lohduttamaan. Säälin kaikkia vanhoja ihmisiä.

Nainen vastasi, ja äänensä oli vanha ja vapiseva.

— Alkää menkö. Minä olen se, jonka luokse te tulitte. Istukaa, olkaa niin hyvä ja istukaa.

Istuin. Hän meni akkunan luo askelin, joissa vanhuus ja naisellinen sulous taistelivat. Hän oli kuin vanha näyttelijätär, jolle on annettu nuoren naisen osa. Kuin Ida Aalberg Hedda Gablerina tai Sarah Bernhard Margueritena Kamelianaisessa. Hän veti verhot akkunoihin. Oli hämärä. Maaliskuun sadut tulivat elävinä mieleeni. Hän istuutui lähelle minua. Hän oli edelleenkin kauneuden kuningatar. Hän alkoi tarinoida. Hänen vanha äänensä rämisi alton ja sopranon välimailloilla. Se oli kuin kirouksen ääni.

Hän kertoi minulle elämänsä historian. Se oli maaliskuun satu, — kamala, koska se oli tosi.

•

Hän alkoi:

Olen vanha, kolkko nainen. Olin ennen nuori ja suloinen. Vielä kauniimpi kuin nyt. Tänä iltana taas muistelin nuoruuttani ja siksi maalasin itseni. Te kuulitte minun nyyhkivän. Minä itkin nuoruuttani. Kun me naiset tulemme vanhoiksi, itkemme nuoruuttamme.

Näen teidän silmistänne, että voisitte rakastaa kauneuttani. Vanha nainen on teille siitä kiitollinen. Teillä on hyvä sydän, sillä te tahdoitte lohduttaa minua. Kiitti, jolla olen peittänyt vanhan leukani kuopat, maali, jonka olen levittänyt poskilleni, antavat aavistuksen entisestä kauneudesta.

Kävelin ennen Helsingin esplanadilla. Olin ainoastaan palvelijatar, mutta sittenkin moni hyvä ja rehellinen mies katseli minua mielellään. Olin yksinäinen ihminen. En tiedä vanhemmistani mitään. Olin hyvä palvelijatar ja hyvä ihminen, ja vieraat ihmiset rakastivat minua.

Palvelin Villensaunan hienossa ravintolassa. Kauneuteni vuoksi olin tarjoilijatar.

Joka ilta tuli ravintolaan paljo hienoja ihmisiä. Siellä kävivät maistereita, professoreja, runoilijoita, taiteilijoita. He olivat iloisia ihmisiä, jotka joivat paljon ja maksoivat hyvin. Yöllä, juovuttuaan, ottivat he tyttöjä polvilleen. He kunnioittivat minua, eivätkä koskaan koskeneet minuun. Jos joku lähennellä yritti, tulivat toiset väliin. Suokaa anteeksi vanhan naisen turhamaisuus: se oli kauneuden palvelemista.

Ajat riensivät. Olin kahdeksantoistavuotias. Tiedätkö, mitä se merkitsee? Tytössä herää silloin nainen. Herää lemmenmeno, rakkaus. Mutta en rakastanut ketään niinkuin rakastaa nuori nainen. Pidin miehistä, mutta en rakastanut. Hymyilin heille velvollisuudesta.

Se oli eräs maaliskuun ilta. Olin ollut koko päivän vapaana. Pelvelusaikani alkoi vasta illalla. Puin huoneessani, menin alas ravintolaan. Ylläni oli vaalea, yksinkertainen puku, mutta minä tiesin, että se oli hurmaavan kaunis.

Ravintola oli täynnä väkeä. Puheensorina kuului jo käytävään.

Menin sisälle. Melu taukosi heti. Ei lausakaan kilahtanut. Ei kuulunut kallistetun pullon pulpatusta.

Hämmennyin. Luulin, että hiljaisuus oli syntynyt minun tähdeni. Seisoin ovella ja tunsin kuinka vereni kohosi kasvoilleni.

Kaikkien katseet suuntautuivat minuun ja erääseen, joka seisoi vieressäni.

Katsahdin häntä. Se oli nuori mies, tuskin yli parinkymmenen. Mutta lyhytkin silmäys selitti, mitä tuo mies minulle tuli olemaan.

Hän oli pitkä. Hänen vartalonsa oli suora ja ryhdikäs. En ollut koskaan nähnyt niin kaunista miestä. Hänen otsansa oli hieman matala, mutta sen korvasi täydellisesti hiusten ja kasvojen kauneus. Hänen viiksensä olivat kuin kuherrus, silmänsä hieman viistot, uneksivat.

Äkkiä nousi eräs nuori runoilija ja huudahti, kohottaen maljaa:

— Eläköön kauneus! Oletteko koskaan nähneet kauniimpaa paria, hyvät herrat? Eläköön inhimillinen kauneus, hyvät herrat! Pohjaan!

Voimakas eläköön kajahti. Olin kokonaan suunniltani. Vierastoverini kumarsi hymyillen ja kävi käteeni.

— Neiti, sanoi hän, tämä on teille ja minulle. Kiitän, herrat, omasta ja neidin puolesta.

Käteni oli yhä hänen kädessään. Hän heitti pitkän silmäyksen valkeaan esiliinaani ja sanoi sitten kuivasti:

— Neiti, pullo samppanjaa.

Se oli isku. Minähän olin tosiaankin ainoastaan palvelijatar ...

*

Hänen nimensä oli Waldemar von Koch. Hän luki insinööriksi. Hän oli sukunsa ylpeys.

Rakastin häntä. Elin kuin unessa. Miehet eivät tiedä, mitä on naisen rakkaus. Se on jumalille uhraamista.

Hän ei käynyt ravintolassa. Kuin kuumessa odotin iltoja, saadakseni nähdä hänet, mutta hän ei tullut.

En tiennyt hänen osoitettaan.

Hämäläisessä osakunnassa ei myöskään tiedetty. Hän oli kadonnut.

Jokaisen vapaahetken vietin kaupungilla, tavatakseni hänet sattumalta. Mutta hän oli kadonnut. Monet tunnit kävelin opiston edustalla, palatakseni tyhjin toimin ravintolaan.

★

Viimein hymyili onni minulle.

Kävelin tapani mukaan opiston edustalla. Silloin näin hänen tulevan muutamien tovereittensa kera.

Sydämmeni sykki levottomasti. Minun täytyy saada puhella hänen kanssaan.

Hän erosi tovereistaan ja käveli yksin. Hän meni pitkin Aleksanterinkatua. Hän poikkesi sisälle.

Hengästyneenä saavuin ulko-ovelle. Mitään ajattelematta astuin käytävään.

Toisen kerroksen eräässä ovessa oli hänen nimensä. Soitin ovikelloa. Hän tuli itse avaamaan.

— Te, neiti, sanoi hän hymyillen. Ketä etsitte?

Kokosin tahdonvoimani ja vastasin.

— Teitä!

— Minua! Mitä asiaa teillä on minulle?

— En, pääsi minulta.

Juoksin nopeasti alas. Hän jäi ovelle seisomaan ja ihmettelemään käytöstäni. Alhaalla nojasin käytävän seinään. Ainoa järjellinen sana, joka pääsi huuliltani, kuului kaikessa alastomuudessaan:

— Moukka! Moukka!

Ylhäällä huudettiin nimeäni. Se oli hänen äänensä. Kuulin, kuinka hän tuli alas portaistoa. Hän kävi käteeni.

— Neiti, sanoi hän, on varmaankin jotain erehdyttävää tapahtunut. Ah, kuinka kaunis te olette. Mikä vahinko....

Hän ei jatkanut. Hänestä varmaankin tuntui noloistuttavalta.

— Neiti, hymyili hän, pitäen edelleen kättäni omassaan, — voitteko viedä Villensaunaan sanan, että tulemme sinne ensi lauantaina sanoitteko te jotain, neiti?

— Sanoin, että te olette moukka. Te olette kollo!

Juoksin kadulle. En tiedä miten asunnolleni saavuin. Löysin itseni istumassa lattialla.

Olen häväisty. Itken nuoruuteni ensimmäistä häpeää.

Minä olen ainoastaan palvelijatar.

*

He tulevat tänään juhlimaan.

Olen odottanut häntä. Waldemar, sanoin itsekseni, odotan sinua. Tule luokseni. Rakasta minua, sillä minä olen kaunis, yhtä kaunis kuin sinäkin. Unohda, että olet herrasmies, minäkin unohdan, että olen palvelijatar, hotellin piika. Me olemme kauniita ihmisiä, Waldemar.

He saapuivat. Heitä oli neljä naista ja neljä herraa.

He menivät tilaamaansa huoneeseen. Naiset nauroivat. Muuan heistä nojasi Waldemarin käsivarteen ja keimaili rumasti.

Tuoko siis....

Hän ei ollut minua huomaavinaan. Waldemar tilasi samppanjaa, katsomatta silmiini.

He joivat, nauroivat. Nainen, joka nojasi Waldemariin, sanoi minulle, julkeasti muljottaen:

— Te olette hyvin sievä.

En vastannut. Hän jatkoi:

— Mutta te olette ainoastaan piika . . .
eller huru, Waldemar?

— Anna hänen olla rauhassa, sanoi Waldemar. — Ystävät, terve!

— Neiti piika, jatkoi hornanhenki, pyyhkikää kengistäni vesi, joka varmaankin on tullut siihen teidän huolimattomuutenne kautta.

En voinut enää hillitä itseäni. Kävin hänen korviinsa ja otin sitten pöydältä täyden lasin samppanjaa. Räiskäytin sen suoraan hänen silmilleen. Juoksin sitten huoneeseeni, heittäydyin pitkälleni permannolle ja revin tuskissani hiuksiani.

Noustuani ylös, näin Waldemarin seisovan edessäni.

— Neiti, sanoi hän, en ymmärtänyt mitä te äsken. . . .

— Rakastan teitä, Waldemar, sanoin minä hiljaa, katsoin häneen.

— Hyvä tyttö, sanoi hän ja laski kätensä vyötärölleni. Ei saa olla tyhmä.

— Rakastan teitä, Waldemar, sanoin hiljaa. Katsoin. Hän näytti olevan hieman humalassa.

Hän otti äkkiä minut syliinsä ja suuteli.

En tiedä, miten lie käynyt. Aamulla vasta lähti pois. Se 'i elämäni onnellisin yö. Aamulla saatoin hänet portille.

— Älä unohda minua, sanoi hän.

Menin seuraavana päivänä hänen asunnolleen.

Soitettuani tuli matami avaamaan.

— Onko herra Waldemar kotona?

— Hän on matkustanut kotiinsa.

Minulta pääsi parahdus vasten tahtoani.

— Hän meni Tampereelle, jatkoi matami, nähtävästi säälien. — Hänen isänsä omistaa suuren määrän osakkeita pellavatehtaassa ja poika pääsee sinne insinööriksi.

Horjuen lähden. Maailma sumenee silmissäni.

Waldemar, odotan sinua....

Synnytin pojan. Villensaunan ovet sullettiin takanani. Herrojen juomarahoja olin sen verran säästänyt, että pääsin Tampereelle.

Waldemar ei minua hylkää, ajattelin. Olen kaunis, hänen täytyy minua rakastaa.

Se oli maaliskuu. Kevään ensimmäiset enteet olivat ilmassa.

Jätin lapseni vieraskodin sänkyyn ja riensin itse pellavatehtaalle tapaamaan Waldemaria.

Hän on matkoilla, vastataan. Työtäkö tyttö hakee?

Päähäni pälkähti hyvä tuuma.

— Työtä, vastaan minä.

Ajattelin: voinhan jäädä työhön, silloin tapaan hänet.

Minut otetaan, sillä minulla on miellyttävä ulkomuoto.

*

En voi elää tehtaassa. Ei ole varmaankaan kauheampaa paikkaa maailmassa. Kunhan tapaan hänet, lähden pois.

Mutta hän ei tule.

— Onko herra insinööri naimisissa, kysyn eräältä.

— Ei, vastaa hän, — ja tiedättekös, että hän on kaunis mies.

— En tiedä, vastaan minä.

Viimeisillä rovoillani ostin tämän hienon puvun. Waldemarin silmä ei saa kärsiä. Kauneuttani älköön ruma puku häväiskö. Täällä yksinäisyydessä on hänen täytynyt surren miettiä. Hän on ehken kaivannut minua, kaunista naista. Hänen omatuntonsa on itkenyt.

Missä viivyt Waldemar....

*

Puoli vuotta on kestänyt hänen matkansa.

Päistäret tarttuvat vaatteisiini. Pella-

van tomu menee keuhkoihini kuin hieno myrkky. Kun Waldemar tulee, loppuu tämä elämä.

Aamulla yht'äkkiä lakkaa puheensori-
na ympärilläni. Ilmassa on jännitystä.
Kaikki katsovat ovelle.

Se on Waldemar. Hän on yhtä kaunis
kuin ennenkin. Hänen hieman matala ot-
sansa loistaa kitsaassa valossa.

Riennän hänen luokseen.

— Waldemar, sanon minä ja ääneni on
pettää — vihdoin sinä tulet.

— Kuka te olette? Hän katsoo kummas-
tuneena.

— Katso minua. Pikku Waldemar on
myös täällä.

Hän katsoo eikä ojenna kättään. Sitten
on hänellä asiaa muualle. Hän jättää mi-
nut häpeäni ja suruni kalvettavaksi. Vie-
raat ihmiset ympärilläni katsovat sameilla
silmillään minua.

Ja kun herään, sanoo lääkäri, että se on
sydämen heikkoutta. Olen ollut koko-
naista kaksi päivää sairaana. Kun pääsen
asuntooni, on pieni Waldemar viety pois.

Hänet on vienyt kaunis vanha rouva,
jonka hajuvesi vieläkin huoneessa tuntuu.

Olen kaksikymmentä vuotta itkenyt,
surrut, toivonut. Hän ei ole tullut luokse-

ni. Hän on kulkenut ohitseni kuin kaunis kuva.

Näittekö viime viikolla pitkää ylioppilasta, joka kävi luonani. Hän oli poikani. Ainakin itse hän sitä vakuutti. Hän seisoi typeränä ovella ja sopersi.

Äiti, sanoi hän, tulin katsomaan sinua. Mummo tahtoo, että sinä tulet pois täältä. Mummo toimittaa sinut maalle asumaan. Hän odottaa.

— En tunne teitä, herra, vastasin minä. Olen yli kaksikymmentä vuotta odottanut häntä, jota kutsutte isäksenne. Sanokaa hänelle, että yhä vieläkin odotan.

— Äiti, sanoo hän, täytyy unohtaa. Olet sairas.

— Minun sydämmeni on sairas, herra. Te ette ole sydänten lääkäri.

Hän pelkää jotain ja lähtee pois. Vanha ruma akka ei ole hänen makuunsa. Joku on asettanut hänen suuhunsa sanan äiti. Kuinka julmia ihmiset saattavat olla! Hänen olisi ennen tänne tuloaan pitänyt ottaa lausuntotunteja....

Minä olen häntä odottanut luokseni, Waldemaria.

Hän ei ole vielä nähnyt tätä hienoa silkkipukuani, jolla olen verhonnut vanhan ruumiini.

Lähetin hänelle eilen tällaisen kirjeen:
"Waldemar, tule minun luokseni, sillä

kuolen pian. Tule ja suutele silmiäni, sillä ne enää ovat jälellä. Waldemar, tule, sillä rakastan vielä sinua."

Kun te koputitte, luulin hänen tulevan. Olin maalannut itseni häntä varten. Mutta se, joka tuli, oli vieras mies, joka tahtoi lohduttaa vanhaa naista.

Joka kerran, odottaissani häntä, maalaan itseni, jotta hän tuntisi Villensaunan entisen tarjoilijattaren. — Mutta hän ei saavu.

Nyt on maaliskuu. Aamu vaalenee. Hän ei tule tänäänkään. Te, outo mies, kuuntelette minua. Te ette ymmärrä minua — tahi enemmän sentään kuin tyhmä mies, joka kutsui itseään pojakseni.

Kohta viheltää tehtaan pilli minua kuin issikkaa. Minä menen Waldemarin luo, enkä kumminkaan lähene häntä.

Hän ei tule luokseni, vaikka minä pian kuolen.

Tällainen oli hänen tarinansa.

Jäin istumaan. Tuijotin maaliskuun yöhön. Hän meni sänkyverhojen taakse. Kuulin kuinka hän riisuutui ja pesi kasvonsa.

Kun nostin katseeni, seisoi edessäni vanha, kalpea vaimo. Kitkerä pellavan lemu

levisi hänen kurjista vaatteistaan ja vaalea tukka lepäsi hartioilla kuin kulunut köysi.

Oli kuin olisi ankara takatulvi riistänyt kasvoilta kevään kukat. Hänen olennossaan kyti kuuleman kylvö.

Hän ojensi kätensä ja sanoi hyvää yötä. Hialta varisi permannolle pellavantomua ja päistäreitä.

.

Eräänä toukokuun aamuna kolkutettiin ovelle. Se oli naapurini. Hän oli kuolema lpea ja sai vaivoin lausutuksi:

— Nyt minä lähden hakekaa tänne Waldemar vaikka te olettekin outo mies. Olkaa niin hyvä.

Autoin hänet sänkyynsä. Hän ei enää voi monta tuntia elää. Hän vapisi ja jupisi: hakekaa Waldemar tänne.

Lähdin tehtaalle. Kysyin insinööriä ja hän tuli. Hänellä oli arat silmät ja kauniit kasvot, joissa ei ollut sielua.

— Voisiko insinööri tulla kerallani?

— Kuka te olette?

— Minä olen asiamies.

— Minne minun pitäisi tulla?

— Teidän pitäisi tulla katsomaan muuatta huonoa ahvääriä.

— Onko se minun ahväärini?

— On, ja erään toisen. Se on vallan kurja ahvääri. Ehken insinööri tulee.

— Kyllä minä tulen.

Me lähdimme.

Kuulin jo kauas vanhan naisen äänen, joka huusi Waldemaria.

Kun me astuimme sisälle, lehahti naisen kasvoille pyhä rauha.

— Tiesinhän sinun tulevan, Waldemar, sanoi hän. Olen odottanut sinua. Tule luokseni, en sinua moiti.

Mutta mies seiso ovipielessä ja tuijotti.

Nainen nousi, ojensi kätensä ja odotti. Kauhu väänsi hänen kasvojaan. Hän ret-
ahti vuoteelleen. Kuulin hirveän sanan:

— Moukka....

Hän oli kuollut. Me seisoimme siinä ja vaistomaisesti pääsi minulta sana:

— Moukka moukka mies

VIIMEINEN KEISARI.

Me kävelimme käsikkäin ja uneksimme. Feidias, kuvanveistäjä, — ystäväni, joka ei koskaan saa valtion palkintoa, sillä hän veistelee liian hyvin — hän kävi kuin unessa.

Me puhumme suomalaisesta taiteesta ja valehtelemme niin, että tulee paha olla. Sellaisia me olemme. Eilen me keksimme uuden teorian ja puolustimme sitä niin kauan kuin julkenimme. Tänään me huommasimme, että erään miehen nenässä oli ainesta kolmeen tavalliseen nenään, ja huomenna me huomaamme, että meillä on pitkät, märät korvat. Viime torstaina meillä oli rahaa kuin roskaa, mutta ensi perjantaina me kiristämme nälkävyötä. Elämä on hassua, ja riippuu ainoastaan päähänpistosta, että sitä jatkamme. Joskus me olemme neroja, joskus, rehellisenä hetkenä, tun-

nustamme, että meissä olisi ainesta neljäksi hulluksi.

Nälkä saa meidät elämään. Toiset saa se kuolemaan. Kun me kerran kärsimme nälkää, osti Feidias viimeisellä markalla kuljeksivalta italialaiselta kipsikuvan, piirsi siihen nimensä ja myi sen eräälle suomalaiselle taiteentuntijalle 20 markasta — ei voi muille myydä, selitti hän, sillä saatettaisiin huomata petos. . . .

Ei meitä vielä tunneta. Kerran me menimme pankkiin kauppaamaan vekseliä. Pankkiiri kysyi minulta:

— Kukas te olette?

— Kirjailija, vastasin minä komeasti.

— Mutta teitä ei tunneta niissä piireissä, joissa kirjoja luetaan, sanoi hän ilkeästi.

— Minut tunnetaan niissä piireissä, joissa ajatellaan.

— Kukas tämä toinen herra on? kysyi pankkiiri.

Feidias muljautti silmiään ja vastasi:

— Saman tekevä mikä minä olen.

— Feidias, tunnettu kuvanveistäjä, riensin minä selvittämään.

— Onko teidän töitänne valtion kokoelmissa? kysyi mies.

— Niin huonoja ne sentään eivät ole, että sinne veisin, kivahti ystäväni.

Pankkiiri ja Feidias puhuivat hyvin

kärkkäästi taiteesta jonkun minuutin. Mutta rahaa me emme saaneet. . . .

Toisessa pankissa kysyttiin minulta:

— Onkos teillä vastaavaa pääomaa?

— Kaikki minun päässäni on omaani.

— Kukas tämä toinen herra on?

Feidias vastasi itse:

— Kuvanveistäjä, joka veistelee siveellisiä kuvia — todellista kansallista taidetta, joka on peruukki päässä, kalossit jaloissa ja virsikirja kainalossa.

Mutta rahaa me emme saaneet. . . .

Eläneet me sentään olemme, huvin vuoksi.

Nyt me kävelemme täällä. Yht'äkkiä puristaa Feidias kättäni ja sanoo:

— Kuinka saisi rahaa?

Minä en vastaa, sillä en tunne mitään keinoa.

— Eikö sinulla ole käsikirjoitusta? kysyy hän sitten.

— On, mutta ei niitä kukaan osta. Onkos sinulla veistoksia?

— On, mutta ei niitä kukaan katsele.

Me saavumme Runebergin patsaalle. Alkaa tippua vettä, mutta me emme siitä välitä. Runeberg seisoo suorana, kuten ainakin mies, jolla ei ole mitään tehtävää ja hänen allansa kulkee Suomen kansa kaulukset pystyssä ja neilikka napinlävessä. Vettä tihruaa, muodostuu jo virta, joka ku-

lettaa roskaa pinnallaan. Roska nousee aina pinnalle....

Muuan nainen rientää edellämme, nostaa temetta ja näyttää nykyaikaisesti linttaantuneet kinttunsa. Feidias sanoo, ettei hän koskaan ole nähnyt suloisempaa jalkaparia....

Mutta rahaa me emme saaneet.

★

Feidias on veistellyt kuvan, jonka nimi on "Viimeinen keisari" ja hän luulee saavansa sen myydyksi. Uskon totta!

Tämän kuvan aihe on mestarillinen. Malli heitettiin hänelle kuin taivaasta.

Eräänä päivänä kävelee hän kaupungilla. Vastaan tulee sellainen mies, että hän saa viisaan päähämpistön. Hän tuo miehen atelieriinsa, iskee läkipellisen kruunun hänen päähänsä korvia myöten ja on halleta ihmetyksestä. Mies muistuttaa entistä suutaria, vääränvalantekijää, vekselinväärentäjää, jätkeä, lurjusta ja yhdistettynä oikeata ammattikeisaria. Mies jää malliksi, ja minä vannon, ettei kukaan haise niin kuin hän.... Ensimmäisenä päivänä tulee hän atelieriin sikahumalassa ja oksentaa minun hattuuni. Kun aijon antaa hänelle korvatillikan, estää sen Feidias, selittäen, että mies on todellakin kuin keisari....

Kuva valmistui nopeasti. Tuskin kaksi kuukautta, ja se oli valmis.

Hänen majesteettinsa seisoi siinä huulillaan velto hymy — silmien katse tuijottaa kuin sfinksi erämaahan, poskissa röyhkeät kuopat. Jos olen ennen nähnyt parempaa taideteosta, hirtän itseni.... Täydellinen. Täysin rappeutunut keisari, ja me tässä epäilemme, saadako se kaupaksi. Sillä saa tuhansia ja kysyntä tulee olemaan suuri. Minä kirjoitan siitä novellin....

Me kirjoitamme hienot kirjeet kolmelle taiteentuntija-pohatalle ja pyydämme heitä katsomaan.

Iltapäivällä saapuu yksi kutsutuista. Hänen kätensä on lämmin kuin paisti ja tuoksahtaa lavendelille.

Hän nähtävästi odottaa näkevänsä kahdenkymmenen vuosisadan monarkian — ja me repäsimme verhon pois — ja hän hämmästy, ihmettele, hakee hattuaan.... me näemme ovessa kiireesti poistuvat, kiiltävät kantapäät....

Jonkun ajan kuluttua tulee toinen, pitkä, laiha lurjus — hänen kätensä on märkä ja kylmä kuin ahven. Hän omistaa miljoonia....

— No, sanoo hän.

Me riistämme verhon, hän hämmästy, ihmettelee, hakee hattuaan, hattuaan.

Illalla saapuu kolmas. Hän on synkän-

näköinen eikä ojenna kättään. Ottaessamme verhon pois, riennämme vaistomaisesti syrjään. —

Hän hämmästyä, ihmettelee, hakee keppiään me riennämme toiseen huoneeseen. Hän kiroilee kolme, neljä minuuttia valikoidulla tavalla, lausuen kirosanat äänellä, joka osottaa hänen saaneen kasvatusta.

Kun hän on lähtenyt, tuumii Feidias:

— Hän osasi kirota aistikkaasti hän kantaa tyhmyyttään repäsevällä tavalla.

Mutta rahaa me emme saaneet....

*

Ellemme voi myydä hänen majesteettiansa, kuolemme nälkään....

Eräänä aamuna saamme kultaisen päähänpiston.

Kuva pakataan laatikkoon varovasti. Feidias hakee hänen majesteettinsa elävän mallin rantalaiturilta, ja niin lähdemme me liikkeelle. Malli pistetään aisoihin ja me työnämme. Missä tuo ihminen liikkuu, hajuaa koko kortteli kamalasti. Erään kapakan kohdalla pysähtyy hän, pyytää meidän hieman odottamaan....

Vihdoin me olemme perillä. Ovella luemme seuraavaa:

"Suomen Suuriruhtinaanmaan Erityi-

*nen Taiteentuntija Sekä Ostaja Valtion Ko-
koelmia Varten."*

Kalistamme ovikelloa. Pelästynyt piika avaa ja huutaa omalla ruotsillaan:

— Va menar ni, min herre?!

— Täällä on hänen majesteettinsa Mongolian tsaari, Kaukasian herra. Suomen suuriruhtinas ...

— Herre jee, parahtaa piika ja avaa ovet.

Hänen majesteettinsa alkaa hitaasti, mutta varmasti kohota taiteentuntijan portaistoa.

Vihdoin olemme perillä. Pieni ukko katselee meidän hommiamme — hän on valtion palkkaama taiteentuntija. Me päästelemme hänen majestettinsa kuorestaan Keisari seisoi siinä edessämme — mal-
li nuollen huuliaan takanamme.

— Mongolian tsaari, Kaukasian herra...

— Mikä piru tämä on? kivahtaa taiteentuntija.

— Viimeinen keisari, tuumii Feidias.

— Mikäs te sitten olette? kysyy hän myrkyllisesti Feidialta.

— Viimeisen keisarin tekijä.

Hän ei saa silmiään kuvasta ja mutisee:

— siinä on, siinä on ajatus
hyi, hyi helvetti, pääsee häneltä sitten, saatuaan takaisin valtion palkitseman ällinsä.

Meidät työnnetään jollain tuntematto-

malla tavalla kadulle. Malli käy rohkeaksi ja pyytää herroja anniskeluun....

Seuraavana päivänä tuovat valtion työmiehet keisarin atelieriin. Kun meillä ei ollut antaa heille juomarahoja, näytämme heille sen edestä keisaria *He* ovat ihasuksissaan, *eivätkä* hae hattuaan. Yksi sanoo:

— Tuollaisia kai ne keisarit ovat — —

Mutta rahaa me emme saaneet....

Hänen majestettinsa on vielä luonamme....

Eräänä yönä näkee Feidias unen. Hän uneksii että on vallankumous. Hänen keisari-kuvansa viedään torille, se pystytetään sinne, jotta ihmiset näkisivät, minkälainen viimeinen keisari oli....

Kansa antaa meille arvoa....

Me näemme niin usein tällaisia unia, että luulen todellisuudenkin pian saapuvan....

Kaunis ilma tänään....